

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Prognos

Statens budget och de offentliga finanserna

Juni 2022

Om ESV:s prognoser

Ekonomistyrningsverket (ESV) gör oberoende prognoser och analyser av statens budget och den offentliga sektorns finanser. Nuvarande prognos sträcker sig till 2025.

ESV:s prognoser ska fungera som besluts- och diskussionsunderlag för finanspolitiken och baseras därför på den senaste budgeten.

Prognosen grundar sig på ESV:s bedömning av den makroekonomiska utvecklingen. Ekonomisk rapportering från statliga myndigheter är också en viktig utgångspunkt för beräkningarna.

Juniprognosen beaktar månadsutfall för statens budget till och med april 2022. Beräkningarna slutfördes den 9 juni.

Ladda ner prognosen

Publikationen Statens budget och de offentliga finanserna kan laddas ner som PDF från www.esv.se. Även detaljerade tabeller till prognosen och tidigare prognoser finns att tillgå via webbplatsen i olika format.

Datum: 2022-06-21

Dnr: 2022-00481

ESV-nr: 2022:40

Copyright: ESV

Tabeller

Numera publicerar vi de flesta tabeller i två samlade excelfiler. De finns på samma webbsida som publikationen och heter i juniprognosen: [prognostabeller juni 2022](#) och [detaljerade tabeller statens budget juni 2022](#)

ESV:s juniprognos

Sammanfattning

Rysslands invasion av Ukraina, hög inflation, stigande räntor och fortsatta frakt- och produktionsproblem, dämpar tillväxten i svensk ekonomi. Trots det fortsätter sysselsättningen att öka och arbetslösheten sjunker. Nästa år har ekonomin återhämtat sig helt från effekterna av pandemin. Samtidigt bidrar nu liggande finans- och penningpolitik till att tillväxten i ekonomin blir svag. Omfattande åtgärder i den beslutade budgeten för 2022 samt de ändringsbudgetar som lagts fram därefter, bidrar till att den offentliga sektorns finansiella sparande fortsätter visa underskott. Det strukturella sparandet ligger därmed under nivån för överskottsmålet för tredje året i följd. En avvikelse från målnivån har varit motiverad i den ekonomiska kris som pandemin har orsakat. Eftersom konjunkturen i stort sett väntas vara i balans 2022 kan en avvikelse från målet däremot inte sägas ligga i linje med det finanspolitiska ramverket i år. Nästa år bedöms det strukturella sparandet däremot bli marginellt högre än överskottsmålet. De takbegränsade utgifterna är så höga att utgiftstaket riskerar att överskridas nästa år om inga åtgärder vidtas.

Tillväxten i svensk ekonomi blir lägre i år än förra året, då ekonomin återhämtade sig efter fallet under 2020. Mätt som årsgenomsnitt blir tillväxten ändå relativt hög och BNP väntas öka med 2,4 procent. Nästa år dämpas tillväxten ytterligare och beräknas bli 1,2 procent, vilket är lägre än den potentiella takten. Ekonomin har då återhämtat det den tappade under pandemin och finans- och penningpolitik väntas bidra till att dämpa tillväxten. Trots detta fortsätter arbetsmarknaden att utvecklas starkt och arbetslösheten sjunker både i år och nästa år.

De flesta skattebaser ökar långsammare i år än förra året till följd av att tillväxten i ekonomin dämpas. Den beslutade budgeten samt regeringens stödpaket bidrar dessutom till skattesänkningar på totalt 16 miljarder kronor i år. Nästa år ökar intäkterna mindre än i år som en följd av att tillväxten i de stora skattebaserna blir mer återhållsam. Skattechöjningar bidrar dock till att öka intäkterna. Skattekvoten minskar i år, främst till följd av skattesänkningarna och en kraftig nedgång i hushållens kapitalvinster. Kvoten ligger i år lägre än innan pandemin och den ligger kvar på en lägre nivå hela perioden till följd av permanenta skattesänkningar sedan 2019.

Både de takbegränsade utgiftsområdena och de totala utgifterna på statens budget ökar i år för att sedan minska nästa år. De takbegränsade utgiftsområdena ökar trots att flertalet av de pandemirelaterade åtgärderna upphör. Det beror på relativt stora utgiftsökningar i den beslutade budgeten och i flera ändringsbudgetar. Nästa år minskar utgifterna då det ännu inte finns en budget för 2023 och alla tillfälliga krisåtgärder upphör.

Underskottet i den offentliga sektorns finansiella sparande minskar något jämfört med förra året. Det är endast staten som visar underskott i år medan kommunsektorn och ålderspensionssystemet visar överskott. Från och med nästa år bedöms enbart kommunsektorn ha ett negativt sparande medan offentliga sektorn som helhet bedöms få ett överskott som sedan växer för varje år.

Omfattande åtgärder på utgiftssidan och ytterligare skattesänkningar medför att det strukturella sparandet ligger under målnivån för överskottsmålet, för tredje året i följd.

En avvikelse från målnivån har varit motiverad i den ekonomiska kris som pandemin orsakade. Eftersom konjunkturen i stort sett väntas vara i balans 2022 kan en avvikelse från målet däremot inte sägas ligga i linje med det finanspolitiska ramverket i år. Från och med nästa år väntas en tydligare förstärkning av sparandet i den offentliga sektorn och underskottet vänds då till ett överskott. Samtidigt som det strukturella sparandet avviker från målnivån i år sjunker Maastrichtskulden under nivån för skuldankaret och de offentliga finanserna är i grunden starka. Skuldankaret är dock inte ett operativt mål för budgetprocessen, utan snarare ett riktmärke för skulden på medellång sikt. Kommunsektorn som helhet klarar balanskravet med god marginal i år.

Maastrichtskulden sjunker med 4 procentenheter i år till strax under 32 procent av BNP. Minskningen beror i hög grad på en positiv engångseffekt i form av återbetalningar av Riksbankslån. Nästa år fortsätter skulden att sjunka då BNP växer samtidigt som krisåtgärder upphör och Riksbanken amorterar de sista valutalånen. Skulden blir då lägre än den nedre gränsen i toleransintervallet för skuldankaret. Även den konsoliderade statsskulden minskar och blir 18 procent av BNP i år. Den fortsätter sedan att sjunka under hela prognosperioden.

De takbegränsade utgifterna blir fortsatt höga nästa år och beräknas överskrida nivån på utgiftstaket med 7 miljarder kronor. Marginalen till utgiftstaket 2023 bör enligt ESV:s rekommendation i nuläget uppgå till 23 miljarder kronor för att ta höjd för oförutsedda utgifter. Regeringen kan därmed behöva vidta besparingsåtgärder om utgifterna inte ska överskrida taket nästa år.

Det är fortsatt svårt att bedöma hur kriget i Ukraina påverkar global och svensk ekonomi. Det finns en risk att kriget blir långvarigt och att påverkan blir större än vad vi har räknat med. Den nuvarande höga inflationen kan bli mer bestående än vad vi räknar med och därmed få större effekt på lönebildningen. Hög inflation och stigande räntor kan också dämpa hushållens konsumtion och investeringarna mer än väntat. Börsen har svängt mycket under året och stigande räntor kan innebära att bostadspriserna faller mer än väntat framöver. Hur utvecklingen kommer se ut och därmed hur stora hushållens kapitalvinster blir, är svårbedömt. På utgiftssidan finns det främst risk att utgifterna för migration blir högre än väntat om det kommer fler asylsökande från Ukraina.

Prognosen baseras på den budget som riksdagen beslutat för 2022. Den baseras i sin tur på budgetpropositionen för 2022 med justeringar på flera punkter enligt Finansutskottets betänkande 2021/22: FiU1. Finansutskottets betänkande bygger i sin tur på ett gemensamt budgetförslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Förutom den beslutade budgeten påverkas både statens utgifter och inkomster av flera ändringsbudgetar hittills under året.

Jämfört med föregående prognos har högre inflation och snabbare räntehöjningar sänkt prognosen för BNP-tillväxten i år och nästa år. Sysselsättningen och lönesumman har däremot höjts något, vilket är en av förklaringarna till att skatteintäkterna har reviderats upp i år. De takbegränsade utgifterna har höjts till följd av de ändringsbudgetar som presenterats. Sparandet i den offentliga sektorn har reviderats upp samtliga prognosår. I år är det framför allt i kommunsektorn som sparandet har reviderats upp.

Tabell 1 **Prognosen i siffror**

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP, fasta priser, kalenderkorrigerat, procentuell utveckling	5,0	2,4	1,2	1,9	2,1
Finansiellt sparande i offentlig sektor, miljarder kronor	-18	-15	29	54	93
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	-0,3	-0,3	0,5	0,9	1,4
Strukturellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	-0,7	-0,5	0,6	1,0	1,4
Maastrichtskuld, procent av BNP	36,2	31,9	28,1	26,4	24,4

Källa: ESV och SCB

Metodruta: Principer och metoder för ESV:s prognos

För att kunna tolka Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) prognoser och förstå hur de skiljer sig från prognoser från andra prognosinstitut är det viktigt att känna till ESV:s principer och metoder.

ESV:s prognos – ett underlag för politiska beslut: ESV:s prognos ska vara ett beslutsunderlag för den ekonomiska politiken. Prognosen omfattar hela samhällsekonomin, med fokus på inkomster och utgifter för den offentliga sektorn. Nyckelaggregaten i beräkningarna är statens budgetsaldo och det finansiella sparandet i den offentliga sektorn samt den offentliga skuldsättningen. Prognosen omfattar innevarande år och de följande fyra åren. Prognosen baseras på gällande regler samt förslag och tydliga aviseringar om framtida finanspolitik som regeringen har presenterat i den senaste budgetpropositionen.¹ ESV gör inga antaganden om ny finanspolitik, vilket är en viktig skillnad mot flera andra prognosinstitut.

Makroekonomi: Prognosen för hur svensk ekonomi utvecklas är grunden för beräkningarna för de offentliga finanserna. För innevarande och nästa år är makroprognosen en konjunkturprognos som fångar efterfrågan i ekonomin. Därefter baseras prognosen i stället på ekonomins utbudssida. Produktion och sysselsättning antas då konvergera mot den uppskattade potentialen i svensk ekonomi, givet finanspolitiken i den senaste budgeten. Potentialen beror i stor utsträckning på demografin och produktivitetutvecklingen i ekonomin. På längre sikt, vanligen slutåret i beräkningen, antas den cykliska variationen ha upphört och resursutnyttjandet vara normalhögt (varken hög eller lågkonjunktur). Produktion och sysselsättning är då i nivå med potentialen.

Inkomster i offentlig sektor: Skatteintäkterna har en stark koppling till makroekonomin, eftersom de stora skattebaserna i hög grad samvarierar med BNP-utvecklingen. Därtill kan regeländringar få stor påverkan på intäkterna. ESV:s beräkningar på längre sikt visar som regel ungefär oförändrade skatteintäkter som andel av BNP.

Utgifter i staten: Utgifterna i staten påverkas inte i lika stor utsträckning som skatteintäkterna av hur makroekonomin utvecklas. Vissa utgifter påverkas inte alls utan är helt budgetstyrda, medan andra är regelstyrda och påverkas av makro och volymutvecklingen inom respektive område. Därtill finns utgifter som både är budgetstyrda och påverkas av pris- och löneutvecklingen, exempelvis myndigheternas förvaltningsutgifter. ESV:s prognosmetod om oförändrad finanspolitik i förhållande till den senaste budgeten innebär att utgifterna på längre sikt tenderar att minska som andel av BNP eftersom det förutsätts att inga nya utgiftshöjande beslut tillkommer. Det beror främst på att budgetpraxis är att vissa utgifter är nominellt oförändrade

¹ Därtill tar ESV hänsyn till budgetpåverkande förslag i andra propositioner, exempelvis i vårpropositionen och i ändringsbudgetar för innevarande år.

efter aktuellt budgetår. Det gäller exempelvis som regel de generella statsbidragen till kommunerna. Andra budgetstyrda utgiftsanslag räknas i budgeten upp enligt regeringens prioriteringar även för kommande år, till exempel utgifterna för försvar och infrastruktur. Vår prognos för dessa utgifter visar hur vi räknar med att de budgeterade medlen kommer att utnyttjas. De statliga myndigheternas förvaltningsutgifter räknas schablonmässigt upp med pris- och löneutvecklingen, justerat med ett produktivitetsavdrag. Därutöver kan budgeten för ett förvaltningsanslag förändras till följd av att myndighetens uppdrag ändras. Även vissa regelstyrda utgifter tenderar att minska som andel av BNP över tid givet vår prognosmetod att utgå från den senaste budgeten. Exempelvis beräknas utgifterna för barnbidrag utifrån gällande (eller föreslagna) nivå på barnbidraget.

Kommunsektorn: Prognosen förutsätter att kommunsektorn klarar balanskravet. Givet antagandet om oförändrad finanspolitik hålls skattesatserna oförändrade och de generella statsbidragen räknas upp enligt den senaste budgeten, vilket för kommande år ofta innebär en obefintlig eller endast måttlig uppräknings. De kommunala konsumtionsutgifterna anpassas till de beräknade inkomsterna med balanskravet som restriktion, vilket vanligen leder till lägre volymökningar än vad som är demografiskt motiverat.

Finansiellt sparande: ESV:s prognosmetod om oförändrad finanspolitik påverkar beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande. Metoden innebär en gradvis förstärkning av sparandet, en ”automatisk budgetförstärkning”² utan att några särskilda beslut behöver fattas, eftersom inkomsterna vanligen ökar snabbare än utgifterna (se ovan). Prognosen visar vilket finanspolitiskt utrymme som finns, givet att överskotts målet nås, och ska inte tolkas som det mest sannolika utfallet. ESV:s prognos för det finansiella sparandet är fullt ut jämförbar med regeringens prognos eftersom ESV baserar prognosen på samma finanspolitik som i den senaste budgeten. Många andra prognosinstitut gör egna antaganden om framtida finanspolitik vilket innebär att deras prognoser inte är direkt jämförbara med regeringens eller ESV:s prognoser.

Makroekonomisk utveckling

Rysslands invasion av Ukraina, hög inflation och stigande räntor samt fortsatta frakt- och produktionsproblem dämpar tillväxten i svensk ekonomi i år. Men sysselsättningen fortsätter öka mycket och arbetslösheten sjunker. Nästa år har ekonomin återhämtat sig helt från effekterna av pandemin. Samtidigt bidrar bland annat nu liggande finanspolitik till att tillväxten i ekonomin blir svag.

Svensk ekonomi fortsätter att återhämta sig i år efter fallet under 2020, men den största delen av återhämtningen skedde under förra året. Tillväxten i år dämpas dock av hög inflation och stigande räntor som dämpar både hushållens konsumtion och investeringar och därmed också efterfrågan på arbetskraft under året. Den globala efterfrågan och därmed exporten avtar också. Mätt som årsgenomsnitt blir såväl BNP-tillväxten som sysselsättningsökningen ändå relativt höga i år. BNP ökar med 2,4 procent och arbetslösheten sjunker till 7,5 procent.

Nästa år uppgår BNP-tillväxten endast till 1,2 procent då återhämtningen i ekonomin efter pandemin i stort sett är avklarad. Därtill bidrar nu liggande finanspolitik till att den offentliga konsumtionen ökar svagt. Den stramare penningpolitiken ger också en generell dämpning av tillväxten och brist på cement gör att bygginvesteringarna

² Se ESV:s publikation Automatisk budgetförstärkning – ABF (ESV 2021:43).

minskar. Trots det fortsätter efterfrågan på arbetskraft att öka och arbetslösheten sjunker ytterligare något. Löneökningstakten stiger och inflationen förblir hög.

Efter 2023 ökar BNP något starkare än en trendmässig potentiell tillväxt då svensk ekonomi återgår till fullt resursutnyttjande. Arbetslösheten stiger då något till följd av den demografiska sammansättningen av arbetskraften.

Dämpad global tillväxt

Efter en stark BNP-tillväxt i de flesta avancerade ekonomier under 2021 ökar global BNP i en måttligare takt i år. Kriget i Ukraina och den höga inflationen har försämrat tillväxtutsikterna globalt. Höga priser och höjda räntor sätter press på hushåll och företag vilket dämpar tillväxtutsikterna. Europa och framförallt Tyskland drabbas relativt hårt till följd av dels den geografiska närheten till Ryssland och Ukraina, dels det stora beroendet av rysk energi. Finanspolitiska åtgärder för att kompensera för höga energikostnader, energirelaterade investeringar och försvarsinvesteringar dämpar dock nedgången i tillväxt i framför allt Europa vilket bidrar till att tillväxten mätt som årsgenomsnitt blir fortsatt relativt god.

Den snabba återhämtningen i den globala handeln under förra året har lett till vissa utbudsproblem och flaskhalsar. Det återspeglar sig bland annat i att råvarupriserna har ökat kraftigt, fraktpriserna är höga och leveranstiderna är långa. I inledningen av året fanns det tecken på att dessa problem var på väg att avta men kriget i Ukraina, sanktionerna mot Ryssland och de återkommande nedstängningarna i Kina till följd av landets nolltoleransstrategi mot covid-19 gör att problemen i stället förvärrats. Förutom att dämpa produktionen har utbudsproblemen bidragit till att driva upp inflationstakten som nu är historiskt hög i många länder. De stigande priserna omfattade till en början framför allt el- och drivmedelspriser. De höga energipriserna tillsammans med höga råvarupriser, som stigit ytterligare till följd av Rysslands invasion av Ukraina, har inneburit ökade kostnader för bl.a. livsmedelsproducenter. Detta har satt press på inflationen som nu breddas allt eftersom företag vältrar över kostnadsökningarna på konsumentledet. För att dämpa inflationstrycket har många centralbanker höjt styrräntan i en snabbare takt än tidigare aviserat, vilket borde dämpa inflationen framöver.

Läget på arbetsmarknaden har förbättrats och arbetslösheten är nu i flera länder nere på nivåer som ligger nära eller under jämviktsnivån. På vissa håll, framför allt i USA, förklaras dock en del av nedgången i arbetslösheten av att arbetskraftsutbudet är relativt lågt vilket också sätter press uppåt på lönerna. Löneökningstakten i USA är den högsta på många år vilket ökar risken för en bestående hög inflation. Även i Storbritannien finns ett tryck uppåt på lönerna medan utvecklingen i övriga Europa är mer dämpad.

Inbromsning i svensk ekonomi under 2022

Tillväxten i Sverige blir lägre i år än förra årets höga tillväxt, då ekonomin återhämtade sig efter fallet under 2020. Mätt som årsgenomsnitt blir tillväxten ändå relativt hög i år, BNP väntas öka med 2,4 procent. Nästa år uppgår tillväxten endast till 1,2 procent, vilket är lägre än potentiell tillväxt. Ekonomin har då återhämtat det den tappade under pandemin och nuvarande finanspolitik, penningpolitik och brist på cement väntas bidra till att dämpa tillväxten.

Tillväxten i hushållens konsumtion var stark 2021, och trots att stämningläget bland hushållen försämrades mot slutet av året fortsatte konsumtionen att växa. Därefter har räntorna och inflationen stigit kraftigt vilket bidragit till att hushållen nu är mycket pessimistiska om både sin egen och svensk ekonomi. Oron för kriget i Ukraina och

fallande börskurser har sannolikt också bidragit till det svaga stämmningsläget bland hushållen. Den höga inflationen och de stigande räntorna medför att hushållens reala disponibla inkomster ökar mycket svagt, även om finanspolitiken verkar i motsatt riktning genom stödpaket och skattelättnader som påverkar disponibelinkomsterna positivt i år. Sammantaget dämpas konsumtionstillväxten under 2022. Konsumtionen väntas dock öka betydligt mer än de reala disponibla inkomsterna i år nu när restriktionerna har tagits bort och det återigen går att exempelvis gå på restaurang och bio samt resa ungefär som innan pandemin. Det innebär att sparkvoten sjunker under året. För att finansiera konsumtionen kommer hushållen alltså att minska på sparandet, som byggdes upp till en mycket hög nivå under pandemin. Även om hushållens konsumtion dämpas i fasta priser så ökar den kraftigt i löpande priser till följd av den höga inflationen, vilket får en stor effekt på bl.a. momsintäkter.

Exporten ökar långsammare i år än förra året då den globala efterfrågan dämpas. Det är framför allt exporten av tjänster som stiger i år då restriktionerna har slopats i våra grannländer. Exporten av varor ökar långsamt eftersom den redan ligger på en högre nivå än innan pandemin. Även importen ökar långsammare eftersom både den inhemska efterfrågan och exporten bromsar in. Nettoexporten väntas ge ett svagt positivt bidrag till tillväxten.

Efter förra årets starka tillväxt i den offentliga konsumtionen växer den i betydligt måttligare takt i år, inte minst mot bakgrund av att pandemins inverkan på konsumtionstillväxten avtagit. Utgiftsökningar i budgeten för 2022 bidrar dock till att hålla uppe utvecklingstakten. Det är framför allt åtgärder inom välfärdsområdet och rättsväsendet som bidrar till att öka konsumtionen 2022. Även om vissa åtgärder i beslutad budget för 2022 också omfattar utgiftsökningar 2023, växlar tillväxten i offentlig konsumtion ned ytterligare då. Efter 2023 är offentlig konsumtion i princip oförändrad.

Under pandemin var det färre äldre som sökte särskilt boende och hemtjänst än på många år, vilket hade en dämpande effekt på konsumtionsutvecklingen i kommunerna. Det är rimligt att anta att den minskade efterfrågan på äldreomsorg till betydande del förklaras av en rädsla för att ådra sig allvarlig sjukdom. Under 2022 och 2023 när efterfrågan återgår till en mer normal omfattning, förväntas äldreomsorgen i stället bidra positivt till kommunernas konsumtionsutveckling. Beslutad politik samt den förmodade återhämtningen inom äldreomsorgen bidrar till att den offentliga konsumtionen bedöms växa i snabbare takt 2022 än vad som varit fallet om man enbart tagit hänsyn till den demografiska utvecklingen.

Tabell 2 Försörjningsbalansen

Procentuell förändring, fasta priser

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Hushållens konsumtion	-3,2	6,2	3,0	2,0	2,9	2,7
Offentlig konsumtion	-1,8	2,9	1,2	-0,2	0,1	-0,1
Fasta investeringar	1,7	6,2	1,4	0,1	1,7	2,5
Lager ¹	-0,7	0,4	0,4	0,0	0,1	0,0
Export	-5,5	7,9	4,6	2,5	3,2	2,9
Import	-6,0	9,6	4,8	2,5	3,2	2,9
Nettoexport ¹	0,0	-0,3	0,1	0,1	0,1	0,1
BNP	-2,2	5,1	2,4	1,0	1,9	1,9
BNP, kalenderkorrigerad	-2,4	5,0	2,4	1,2	1,9	2,1

¹Förändring i procent av BNP föregående år.

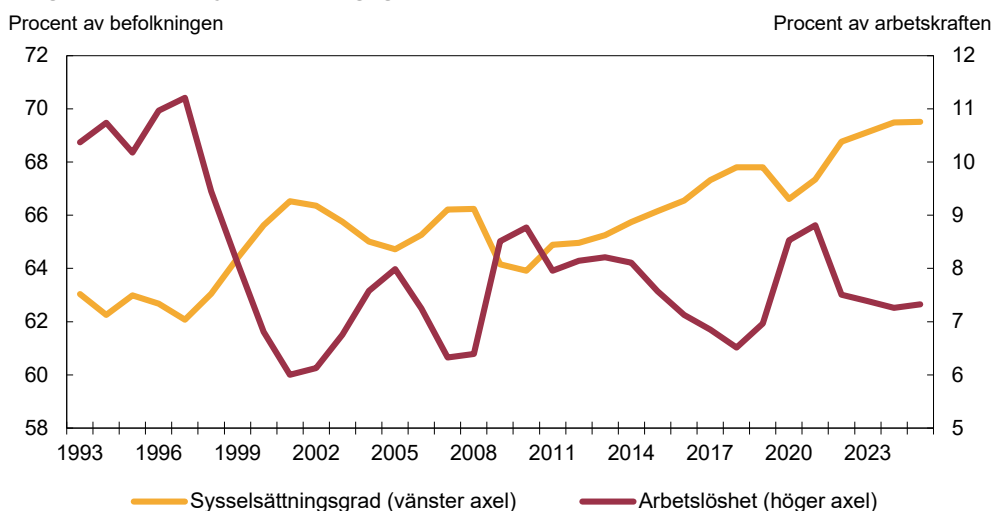
Källa: SCB och ESV

En snabb ökning av investeringarna förra året medförde att många typer av investeringar nu ligger på höga nivåer. De väntas därför öka betydligt långsammare i år och ännu långsammare nästa år. Höga kostnader, stigande räntor och en dämpad efterfrågan i ekonomin bromsar också investeringstakten. Färre bygglov för skolfastigheter och att stora projekt inom vårdsektorn nu har blivit klara bidrar till att dämpa bygginvesteringarna. Andra investeringar i offentlig sektor, framför allt i staten, ökar dock kraftigt i år vilket bidrar till att hålla uppe investeringarna totalt sett. Bostadsinvesteringarna väntas börja sjunka under andra halvåret i år till följd av stigande materialpriser och räntor, svag utveckling av de reala disponibla inkomsterna och sjunkande bostadspriser samt att investeringsstödet för hyres- och studentbostäder upphör. Sammantaget ökar ändå bostadsinvesteringarna i år tack vare att ett stort antal bostäder, som började byggas förra året, väntas färdigställas i år. Nästa år sjunker bostadsinvesteringarna då även brist på cement väntas bromsa byggandet, givet nuvarande förutsättningar. Kalkstenen som får brytas i Slite beräknas vara slut då och det väntas ta tid innan ett nytt tillstånd kan vara på plats. Bristen på cement dämpar även andra bygginvesteringar, både i näringslivet och offentlig sektor. Fortsatt stora öknings av övriga investeringar i staten, framför allt försvarsmateriel, bidrar dock till att hålla uppe investeringarna även nästa år. Men totalt sett ökar investeringarna svagt 2023.

Arbetsmarknaden fortsätter utvecklas starkt trots dämpad tillväxt i ekonomin

Antalet sysselsatta fortsatte att öka starkt under årets första kvartal. En av de branscher där sysselsättningen ökade mest jämfört med första kvartalet 2021 var hotell- och restaurangbranschen, men det återstår fortfarande en del återhämtning för att nå samma nivå som innan pandemin. Trots kraftigt ökade kostnader, räntehöjningar och oroliga hushåll fortsätter företagen att vara relativt optimistiska och anställningsplanerna ligger kvar på höga nivåer i de flesta branscher. Även antalet lediga platser är många. Samtidigt som indikatorerna i nuläget pekar på en fortsatt ökning av sysselsättningen väntas den långsammare tillväxten i ekonomin i år göra att sysselsättningsökningen dämpas senare under året. Sysselsättningen dämpas dock inte lika mycket som BNP vilket gör att produktiviteten ökar svagt i år.

Till följd av sysselsättningsökningen under första kvartalet sjönk arbetslösheten tillbaka ytterligare. Det är framför allt de som varit arbetslösa kortare perioder som nu kommit i arbete, men sedan förra sommaren har även antalet långtidsarbetslösa minskat. Vi räknar med att minskningen kommer att fortsätta under året. Även ökningen av arbetskraften bromsar in något under 2022 efter den förhållandevis kraftiga ökningen förra året. Tillsammans med en fortsatt sysselsättningsökning gör det att arbetslösheten mätt som årsgenomsnitt faller tillbaka till 7,5 procent i år från 8,8 procent förra året.

Diagram 1 Sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Källa: SCB och ESV

Förra året var antalet korttidspermitterade färre än under 2020 och sjukfrånvaron sjönk något, vilket bidrog till att medelarbetstiden steg igen efter den låga nivån 2020. I år fortsätter medelarbetstiden röra sig mot en mer normal nivå vilket innebär att antalet arbetade timmar ökar mer än antalet sysselsatta. Ökningstakten av medelarbetstiden är dock lägre i år än förra året.

Tabell 3 Nyckeltal för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sysselsatta	-1,4	1,1	2,2	0,8	0,8	0,4
Sysselsättningsgrad, nivå ¹	66,6	67,3	68,8	69,1	69,5	69,5
Arbetslöshet, nivå ²	8,5	8,8	7,5	7,4	7,3	7,3
Arbetade timmar, kalenderkorr. Värdet	-3,8	2,3	2,3	1,0	0,8	0,5
Timlön, KL	2,1	2,6	2,5	3,3	3,2	3,2
Lönesumma	0,8	5,9	5,5	4,5	4,3	3,7
KPIF ³	0,5	2,4	5,6	2,4	1,6	1,9
KPI	0,5	2,2	6,0	3,6	2,2	2,6
Riksbankens styrränta ⁴ , värde vid årets slut	0,0	0,0	1,0	1,3	1,5	1,8

¹Procent av befolkningen 15-74 år.²Procent av arbetskraften.³KPI med fast ränta.⁴Procent.

Källa: SCB och ESV

Sjunkande reallöner under 2022 – men hög inflation och stram arbetsmarknad höjer löneökningstakten framöver

I slutet av 2020 fick en stor del av arbetsmarknaden nya avtal som sträcker sig till mars 2023. Avtalen innebar höga löneökningar under 2021 och relativt låga löneökningar under 2022 eftersom de flesta fick höga löneökningar i slutet på 2020 vilka gäller ända till slutet av mars i år. Sett över hela avtalsperioden ger avtalen måttliga löneökningar, ungefär i samma storlek som under den föregående avtalsperioden. Den svaga löneutvecklingen tillsammans med höga inflationstal innebär sjunkande reallöner 2022. Det finns dock en hel del som talar för att löneökningarna ska ta fart framöver. Arbetslösheten har sjunkit tillbaka till låga nivåer bland korttidsarbetslösa samtidigt som det rapporteras om brist på arbetskraft inom många branscher. Dessutom är antalet kvarvarande lediga platser många, inflationstakten hög och

löneförväntningarna har stigit. Löneglidningen väntas därmed stiga under året och löneökningstakten 2023 blir den högsta på mer än tio år.

Lönesumman ökade kraftigt förra året till följd av att antalet arbetade timmar ökade snabbt efter fallet 2020. Skillnaden i ökningstakt mellan 2021 och 2020 var dock betydligt mindre för lönesumman än för antalet arbetade timmar. Det beror på att nedgången i lönesumman under 2020 dämpades av att de som var korttidspermitterade behöll större delen av sin lön och att de som var sjuka fick sjuklön. I år ökar lönesumman långsammare än förra året eftersom timlönerna ökar långsammare samtidigt som ökningen av antalet arbetade timmar är nästintill oförändrad. Nästa år ökar antalet arbetade timmar betydligt mindre än i år vilket innebär att lönesumman ökar än långsammare.

Mycket hög inflation i år

Inflationen har stigit kraftigt de senaste månaderna och förblir hög under året. De stigande priserna påverkas till stor del av de globala utmaningar som beskrivs ovan och understöds av en alltjämt stark efterfrågan i den svenska ekonomin, som bidrar till att inflationen blivit allt bredare. Utöver stigande energipriser har nu även priserna på livsmedel och övriga varor och tjänster stigit kraftigt. Kärninflationen (KPIF exkl. energi) väntas uppgå till 4,5 procent i år och 2,8 procent 2023, för att därefter närma sig 2 procent under 2024 och 2025. KPI, som inkluderar både energi- och räntekostnader, väntas öka med 6,0 procent i år och 3,6 procent 2023, vilket är en högre ökningstakt jämfört med både KPIF och KPIF exkl. energi eftersom räntekostnaderna stiger. 2024 och 2025 ökar KPI med omkring 2–3 procent.

Flera räntehöjningar i år till följd av den höga inflationen

Till följd av den höga inflationen och därmed förväntningar om högre styrräntor har de långa marknadsräntorna stigit kraftigt. Såväl svenska som amerikanska och tyska räntor på 10-åriga statsobligationer har stigit med omkring 1,5 procentenheter sedan årsskiftet.

För att motverka inflationstrycket har den amerikanska centralbanken höjt styrräntan kraftigt och väntas fortsätta höja räntan ytterligare under året. Även Riksbanken höjde styrräntan till 0,25 procent i april. Det är första gången som styrräntan överstiger 0 procent sedan 2014. Riksbanken väntas fortsätta höja räntan till omkring 1 procent i slutet av året. Den europeiska centralbanken (ECB) väntas börja höja styrräntan under andra halvåret i år.

Mot bakgrund av att den amerikanska centralbanken stramar åt penningpolitiken i en snabbare takt än Euroområdet och Sverige har dollarn stärkts mot både euron och den svenska kronan. Kronan kommer att fortsatt vara svag mot dollarn under 2022 och början av 2023 men därefter räknar vi med att kronan stärks. Kronans växelkurs mot euron kommer även den att vara högre 2022 jämfört med 2021, men vi räknar med en successiv förstärkning under året.

Osäkerhet kring svensk ekonomi både på kort och på lång sikt

Det är fortsatt svårt att bedöma hur kriget i Ukraina påverkar global och svensk ekonomi. Inte mycket talar för att kriget blir kortvarigt och det finns risk för att påverkan blir större än vad vi har räknat med.

Den nuvarande höga inflationen kan få större effekt på lönebildningen än vad vi räknat med och därmed bli mer bestående. Det finns också risk för att räntorna höjs snabbare än vi räknar med.

Hushållens skulder ligger på en hög nivå samtidigt som räntorna stiger och inflationen är hög. Det skulle kunna medföra att hushållen blir mindre benägna att minska på det sparande som byggdes upp under pandemin än vad vi räknat med, och att hushållens konsumtion därför begränsas mer än väntat framöver.

Hur stor tillgången på cement kommer att bli nästa år är högst osäkert. Om ett nytt tillstånd för brytning av kalk i Slite kommer på plats tidigare än vi räknat med kan bristen bli mindre och bygginvesteringarna därmed bli högre än vi räknat med. Men bristen kan också bli mer omfattande och dämpa tillväxten mer än prognostiserat.

Inom flera branscher rapporteras om brist på arbetskraft. Bristen kan bli mer omfattande än vi räknat med vilket också kan dämpa produktionen och driva upp löner och inflation mer än väntat. Den svagare tillväxten nästa år riskerar att leda till att den höga långtidsarbetslösheten bland framför allt unga, utrikes födda och de med låg utbildning blir bestående vilket kan innebära potentiell BNP ökar långsammare än vi räknat med.

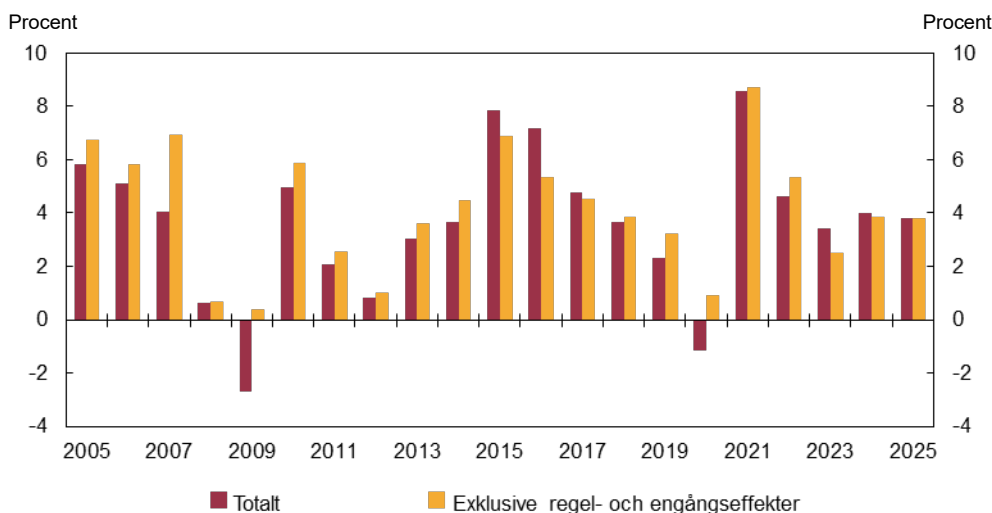
Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster på statens budget

De flesta skattebaser ökar långsammare i år än förra året till följd av att tillväxten i ekonomin dämpas. Den beslutade budgeten samt regeringens stödpaket bidrar dessutom till skattesänkningar på totalt 16 miljarder kronor. Nästa år ökar intäkterna mindre än i år som en följd av att tillväxten i de stora skattebaserna blir mer återhållsam. Skattechöjningar bidrar dock till att öka intäkterna. Skattekvoten minskar i år, främst till följd av skattesänkningarna och en kraftig nedgång i hushållens kapitalvinster.

Skatteintäkterna fortsätter öka i år men i långsammare takt än i fjol

De totala intäkterna ökar i år med 101 miljarder kronor efter den rekordhöga ökningen på 181 miljarder kronor i fjol. Tillväxttakten av de flesta skattebaser som förra året ökade kraftigt till följd av den starka återhämtningen i ekonomin avtar något i år. Intäkterna från kapitalskatter minskar till följd av en kraftig nedgång i hushållens kapitalvinster. Skatt på arbete ökar mycket även i år eftersom lönesumman fortsätter att utvecklas starkt, även om den ökar långsammare än förra året. Även intäkterna från skatt på konsumtion ökar mycket, främst till följd av den kraftiga prisutvecklingen, men även en fortsatt stark ökning av volymen av hushållens konsumtion bidrar till den starka utvecklingen. Ökningen av de totala skatteintäkterna dämpas dock av sänkningar av skatt på arbete samt av energiskatterna för bensin och diesel.

Nästa år ökar de totala skatteintäkterna med 87 miljarder kronor, det vill säga något mindre än i år. Tillväxten i de stora skattebaserna blir mer återhållsam men skattechöjningar bidrar till att höja intäkterna. Intäkterna från hushållens kapitalskatter minskar nästa år något mer än i år. Skattechöjningar gör att skatt på arbete ökar mer nästa år än i år trots att lönesumman ökar långsammare. Även konsumtionsskatterna fortsätter att öka i snabb takt. Detta beror till största del på att punktskatterna ökar mycket när de tillfälliga nedsättningarna av energiskatterna upphör. Den kraftiga inflationen under 2022 bidrar också till intäktsökningen, eftersom skatterna på energi och koldioxid skrivs upp med KPI från föregående år. Ökningen av konsumtionsskatterna hålls dock tillbaka av att intäkterna från mervärdesskatt utvecklas långsammare än i år.

Diagram 2 Årlig förändring av totala skatter samt totala skatter exklusive regel- och engångseffekter

Anm: Engångseffekter är exempelvis tillfälligt avvikande inbetalningar av betydande storlek.

Källa: ESV

Skattesänkningar på 16 miljarder kronor i år

Under 2020 och 2021 sänktes skatterna med sammantaget knappt 50 miljarder kronor, varav cirka 15 miljarder var tillfälliga åtgärder för att mildra effekten av pandemin. I år sänks skatterna med ytterligare 16 miljarder kronor.

Merparten av årets skattesänkningar avser skatt på arbete där höjningar av flera skattereduktioner samt grundavdraget för pensionärer ger en intäktsminskning med 13 miljarder kronor. Riksdagen har även beslutat om skattesänkningar inom bland annat energiskatteområdet, vilket tillfälligt minskar intäkterna från skatt på konsumtion med 6 miljarder kronor. Kapitalskatterna höjs i stället med 3 miljarder kronor, i huvudsak genom den nya riskskatten för kreditinstitut som införs i år.

Nästa år upphör flera av de tillfälliga skattesänkningar som införts under de senaste åren för att mildra effekterna av pandemin samt med anledning av kriget i Ukraina. Det ger en positiv effekt på skatteintäkterna på 23 miljarder kronor.

Tabell 4 Förändringar av totala skatteintäkter till följd av regeländringar 2020-2025

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	-41,3	3,5	-13,3	13,7	2,5	0,1
Skatt på kapital	-3,5	-7,5	3,3	6,0	0,0	0,0
Skatt på konsumtion	0,5	1,0	-5,9	3,4	1,4	0,0
Övriga skatter	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Totala skatteintäkter	-44,4	-3,5	-15,9	23,1	3,8	0,1

Källa: ESV

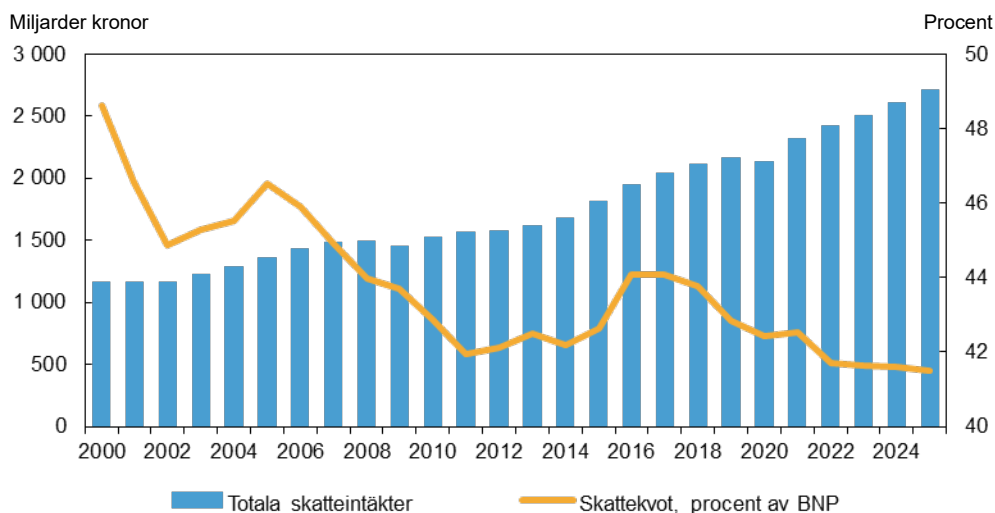
Skattekvoten sjunker i år

Skattekvoten, det vill säga de totala skatteintäkterna som andel av BNP, var nästan oförändrad under 2020 och 2021, trots kraftiga skattesänkningar. Det förklaras av att hushållens kapitalvinster och utdelningar ökade kraftigt samt att lönesumman hölls uppe av införandet av korttidspermitteringar, vilket resulterade i att skatt på arbete inte minskade lika mycket som BNP. I år blir effekten den omvända och skattekvoten minskar. Det beror på nya skattesänkningar samt att hushållens kapitalskatter minskar kraftigt i år från den mycket höga nivån 2021. En annan bidragande orsak är att

lönesummans andel av ekonomin sjunker tillbaka när kortidspermitteringarna upphört.

Trots skattehöjningar fortsätter skattekvoten sjunka något under nästa år eftersom hushållens kapitalvinster minskar ytterligare. Skattekvoten ligger därefter kvar på en markant lägre nivå än före pandemin, eftersom merparten av de skattesänkningar som införts sedan 2020 varit permanenta, och inte åtgärder för att mildra effekten av pandemin.

Diagram 3 Totala skatteintäkter och skattekvot

Källa: SKV och ESV

Skattesänkningar bidrar till att skatt på arbete ökar långsammare i år

Skatt på arbete består till ungefär lika stora delar av direkta och indirekta skatter.³ Efter förra årets kraftiga uppgång ökar intäkterna från skatt på arbete i en långsammare takt i år. Det förklaras både av att lönesumman ökar långsammare och att skatterna i år sänks med 13 miljarder kronor. Nästa år ökar intäkterna i en snabbare takt då skatten i stället höjs när den tillfälliga nedsättningen av socialavgifterna som infördes under pandemin upphör att gälla.

Intäkterna från direkt skatt på arbete ökar med 18 miljarder kronor i år. Underliggande, dvs. utan regeländringar, ökar intäkterna med 32 miljarder kronor. Den underliggande ökningen beror till största delen på en fortsatt stark utveckling av lönesumman, även om ökningstakten avtar något jämfört med föregående år. Ökningen motverkas av en förstärkning av jobbskatteavdraget, en förstärkning av skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning samt en höjning av grundavdraget för pensionärer. Återstoden av prognosperioden ökar skatteintäkterna med drygt 25 miljarder kronor per år.

Indirekt skatt på arbete ökar med 36 miljarder kronor i år. Även om det är en god utveckling så är den väsentligt måttligare än förra årets ökningstakt. Att intäkterna från indirekt skatt på arbete ökar långsammare i år beror framför allt på att ökningen av lönesumman avtar något jämfört med föregående år. Nästa år, då den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga upphör att gälla, växer intäkterna från indirekt skatt på arbete med 38 miljarder kronor. Återstoden av prognosperioden fortsätter intäkterna växa med omkring 30 miljarder kronor årligen.

³ Till exempel räknas arbetsgivaravgifter som indirekt skatt eftersom skatten betalas av arbetsgivaren i stället för löntagaren.

Nya och utökade skattereduktioner håller tillbaka ökningen av skatt på arbete

Den absoluta merparten av befintliga skattereduktioner för direkt skatt på arbete utgörs av jobbskatteavdraget och kompensationen för den allmänna pensionsavgiften.

Under 2021 ökade skattereduktionerna med 30 miljarder kronor, och även i år fortsätter de öka i nästan samma takt. Ökningarna förklaras under båda åren delvis av beslutade höjningar och delvis av en stark utveckling av lönesumman. De regeländringar som skett i år utgörs av en förstärkning av jobbskatteavdraget med 8 miljarder kronor, en höjning av skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning med 2 miljarder kronor samt införandet av en skattereduktion för medlemsavgifter till arbetslöshetskassa.

Under nästa år upphör den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin, vilket ökar skatteintäkterna med 5 miljarder kronor.

Nedsättningarna av arbetsgivaravgifter för unga är fortsatt stora i år

Nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga trädde i kraft den 6 februari 2021, och kommer att gälla till och med utgången av mars 2023 (nedsättningen innebär att avgiften är 19,73 procent istället för 31,42 procent på inkomster upp till 25 000 kronor). Under perioden juni-augusti i år är, precis som förra året, nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga därtill tillfälligt förstärkt. Den tillfälliga förstärkningen innebär att arbetsgivare enbart betalar ålderspensionsavgift för 19-23-åringar under den aktuella perioden. Sammantaget bidrar detta till att intäkterna från skatt på arbete blir knappt 9 miljarder kronor lägre 2021 respektive 2022 och 1,5 miljard kronor lägre 2023 än vad som annars hade varit fallet.

Hushållens kapitalskatter är kvar på en hög nivå

Förra året uppgick hushållens kapitalskatter till 2,0 procent av BNP, vilket är den högsta nivån som noterats under den period som vi har jämförbar data, det vill säga sedan början av 1990-talet. Under prognosåren minskar skatteintäkterna, både nominellt och som andel av BNP, men de är kvar på en hög nivå. I år minskar intäkterna till följd av lägre kapitalvinster. Kraftigt höjda ränteutgifter påverkar också skatteintäkterna negativt. Detta motverkas dock av att även ränteinkomsterna ökar mycket samtidigt som schablonintäkterna ökar mycket från och med nästa år till följd av en högre statslåneränta. I slutet av prognosperioden uppgår skatteintäkterna till 1,2 procent av BNP, vilket är högre än genomsnittet under 2000-talet. Detta förklaras till stor del av att hushållens utdelningsinkomster har ökat mycket under 2000-talet och väntas ligga kvar på höga nivåer under prognosåren.

Tabell 5 Hushållens kapitalinkomster

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Utdelningsinkomster	92	134	142	123	128	133
Ränteinkomster	5	5	15	39	51	64
Schablonintäkt investeringsfonder	3	3	2	2	3	3
Schablonintäkt investeringssparkonton	14	19	18	41	44	47
Schablonintäkt uppskovsbelopp	6	0	0	0	0	0
Övrigt	9	10	10	10	10	11
Kapitalinkomster exkl. kapitalvinster	128	171	188	216	237	258
Ränteutgifter	92	91	109	148	168	190
Netto exkl. kapitalvinster	37	79	79	68	69	68
Kapitalvinster minus kapitalförluster	183	287	242	185	172	179
Netto kapitalinkomster	220	367	321	253	241	247
Skatt på kapital, hushåll	66	109	96	76	73	75

Anm.: Kapitalinkomsterna avser skatteunderlaget

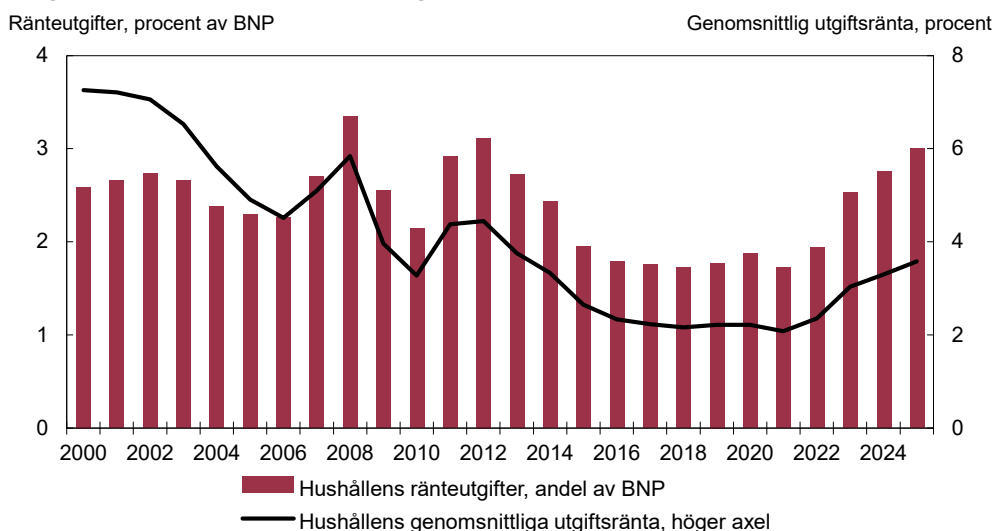
Källa: SKV och ESV

Hushållens kapitalvinster minskar i år till följd av en svagare prisutveckling på både reala och finansiella tillgångar. Förra året ökade det genomsnittliga försäljningspriset för ett småhus med drygt 15 procent jämfört med 2020. Det är den största ökningstakten ett enskilt år sedan 1991 enligt de uppgifter ESV har tillgång till. I år väntas en mer måttlig ökningstakt om 4 procent och därmed fortsätter de reala kapitalvinsterna att öka något. Även börsindexet ökade mycket förra året. Medelkursen ökade med drygt 38 procent jämfört med 2020, vilket är den största ökningstakten ett enskilt år sedan 2000. Det är mycket svårt att säga något om börsutvecklingen i år eftersom osäkerheten är stor.⁴ Men i år antas medelkursen minska med knappt 7 procent till följd av den kraftiga börsnedgången under inledningen av året, vilket implicerar att börsen utvecklas positivt under resten av året. Antagandet innebär emellertid att de finansiella kapitalvinsterna minskar i år, men de ligger ändå kvar på en historiskt sett hög nivå till följd av den kraftiga börsuppgången förra året. Nästa år antas bostadspriser minska med 5 procent och börsindex öka med 5 procent. Det innebär att kapitalvinsterna minskar mer nästa år än i år. Kapitalvinsterna uppgår till 4,3 procent av BNP i år och 3,2 procent nästa år. Åren därefter antas kapitalvinsterna återgå till en mer normal nivå. Kapitalvinsternas storlek kan variera kraftigt mellan åren och är mycket svåra att bedöma. ESV tillämpar därför en metod som innebär att kapitalvinsterna på sikt uppgår till det historiska genomsnittet som andel av BNP justerat för regeländringar. På grund av regeländringar såsom ändrade uppskovsregler och ett successivt ökat sparande i investeringssparkonto, bör detta genomsnitt dock ligga lägre än nuvarande snitt på 3,6 procent kommande år. ESV antar att denna nivå ligger på drygt 2,8 procent. När kapitalvinsterna återgår till denna nivå 2024 innebär det att kapitalvinsterna minskar ytterligare något mellan 2023 och 2024.

Hushållens ränteutgifter fördubblas under prognosåren och ökar som andel av BNP från 1,7 procent till 3,0 procent. Det leder till att avdragen väntas reducera skatteintäkterna med 0,9 procent av BNP 2025, vilket är mer än i början av 2000-talet trots att räntenivåerna var högre då. Detta förklaras av att hushållens lån mer än fördubblats som andel av BNP under 2000-talet.

⁴ En känslighetsberäkning visar att om börsindexet skulle ligga kvar på nivån per den 1 juni 2022 resten av året skulle årsmedelkursen i stället minska med drygt 8 procent och skatteintäkterna skulle bli ungefär 1,5 miljarder kronor lägre 2022 och 5 miljarder kronor lägre 2023. Då har börsindexet beräknats öka med 5 procent under året 2023, men årsmedelkursen minskar ändå i ett sådant scenario med ungefär en halv procent till följd av nedgången under 2022.

Diagram 4 Hushållens ränteutgifter som andel av BNP

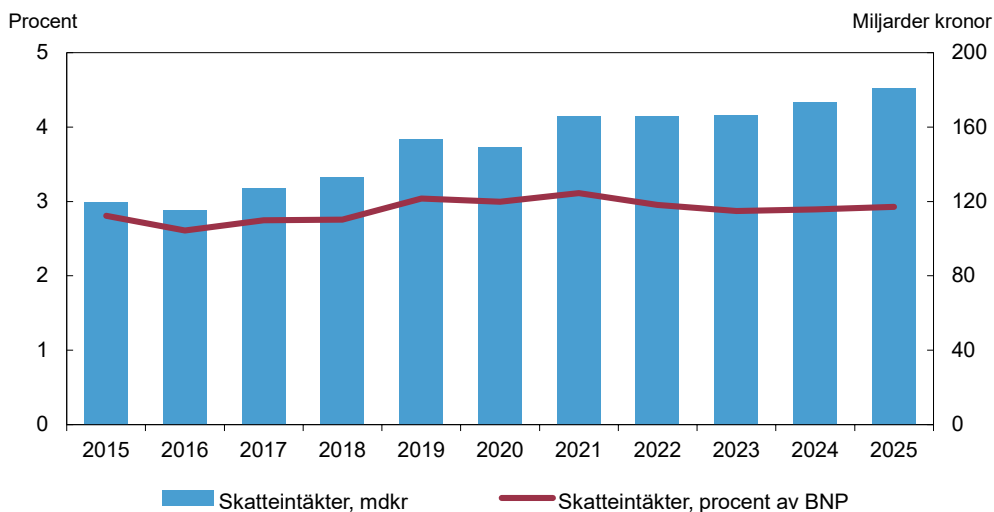

Källa: SCB, SKV och ESV

Skatt på företagsvinster är oförändrade jämfört med förra året

Skatteintäkterna på företagsvinster är oförändrade jämfört med förra året. Det förklaras av en tillfällig skattereduktion för investeringar och inventarier, som beräknas till knappt 6 miljarder kronor. Även nästa år är skatteintäkterna oförändrade. Underliggande, exklusive den tillfälliga skattereduktionen, ökar skatteintäkterna i år med 5 miljarder kronor och minskar med samma belopp nästa år. Minskningen nästa år är främst en följd av den svaga tillväxten i ekonomin.

Diagram 5 Skatt på företagsvinster

Källa: ESV

Den i år införda riskskatten för kreditinstitut redovisas på en egen inkomsttitel. Intäkterna från riskskatten beräknas till drygt 6 miljarder kronor 2022. Nästa år höjs skattesatsen från 5 till 6 procent och skatteintäkterna beräknas då öka med drygt 1 miljard kronor. Eftersom gränsvärdet för att betala riskskatt indexregleras med prisbasbeloppet antas intäkterna ligga kvar på ungefär samma nivå kommande år, trots att utlåningen ökar.

Stigande räntor ökar avkastningsskatten

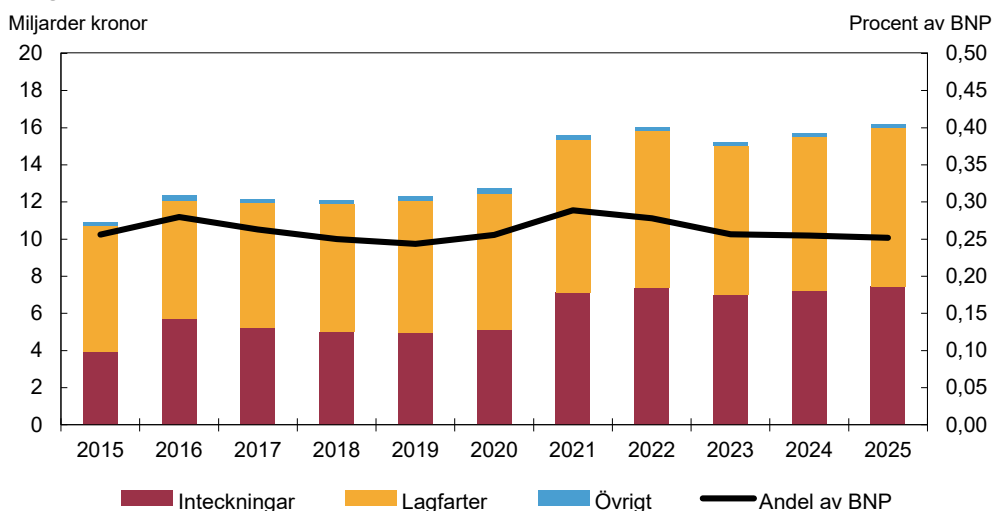
Avkastningsskatt, som är en schablonskatt, tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar. Utvecklingen av skatten beror på livbolagens tillgångar vid ingången av året, skattesatserna och statslåneräntan. I år uppgår avkastningsskatten till knappt 7 miljarder kronor. Trots att livbolagens tillgångar beräknas minska något i år ökar avkastningsskatten till 16 miljarder kronor nästa år. Den kraftiga ökningen förklaras av stigande räntor. Efter flera år med mycket låga räntor ökar statslåneräntan med 1,6 procentenheter (per 30 november) respektive 1,2 procentenheter (genomsnitt) i år. Avkastningsskatten påverkas av utvecklingen av livbolagens tillgångar och förändringen i räntan med ett års eftersläpning, därav den kraftiga ökningen först nästa år. Fortsatta ränteuppgångar innebär att avkastningsskatten ökar ytterligare följande år.

Stämpelskatten sjunker nästa år

Förra året nådde intäkterna från stämpelskatt rekordnivåer om 15,5 miljarder kronor. Detta förklaras av både en volym- och prisseffekt genom ett ökat antal inskrivningsärenden för lagfarter och in-teckningar samt en stark prisökning på småhus.

I år väntas stämpelskatten öka till cirka 16 miljarder kronor. Nästa år väntas stämpelskatten minska med cirka fem procent till följd av minskade fastighetspriser. Resterande prognosperiod beräknas stämpelskatten följa en historisk utvecklingstakt om cirka tre procent och håller därmed en jämn nivå, som andel av BNP.

Diagram 6 Intäkter från stämpelskatt som andel av BNP

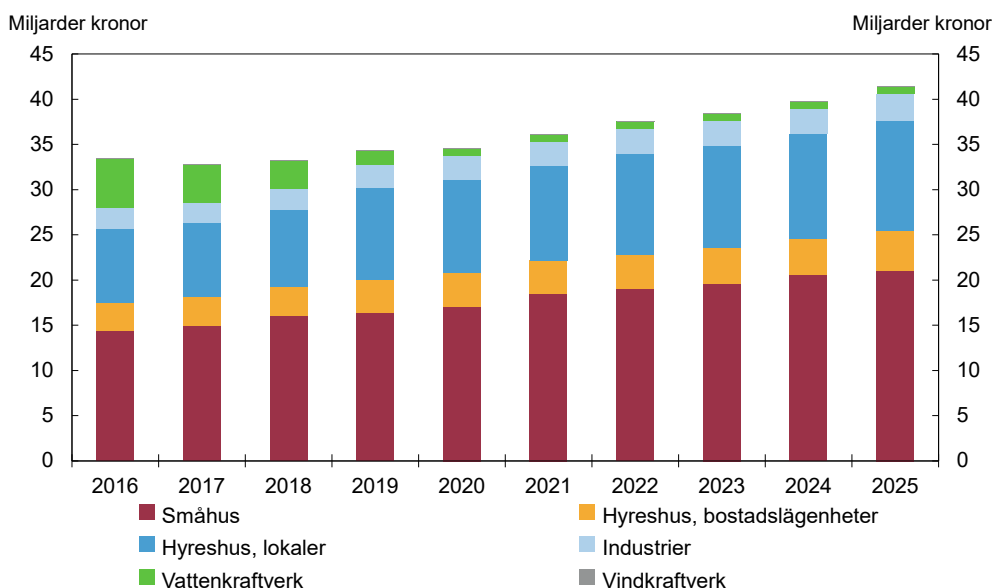
Källa: ESV

Ökade intäkter från fastighetsskatt till följd av höjda taxeringsvärden

Merparten av de totala intäkterna från fastighetsskatt och fastighetsavgift kommer från småhusen vilka står för drygt hälften av de totala intäkterna. Hyreshus, lokaler (kommersiella lokaler) är den fastighetstyp som efter småhusen står för den största intäkten, knappt 30 procent av de totala intäkterna. De ökade intäkterna drivs främst av den allmänna och förenklade fastighetstaxeringen som sker vart tredje eller vart sjätte år, men vid olika år för olika fastighetstyper. I år höjdes taxeringsvärdena för hyreshus. Detta är den enskilt största förklaringen till att intäkterna från fastighetsskatten och fastighetsavgiften i år ökar till drygt 37 miljarder kronor,

motsvarande en ökning om knappt fyra procent jämfört med förra året. Nästa år väntas tillväxttakten mattas av ytterligare.

Diagram 7 Intäkter av fastighetsskatt och fastighetsavgift

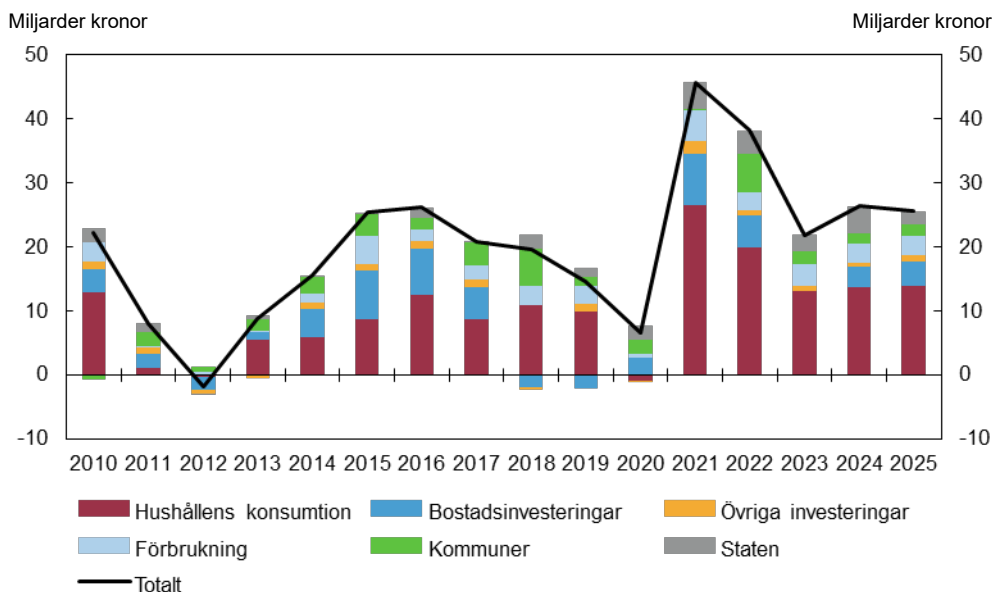

Källa: SKV och ESV

Ökningen av intäkterna från mervärdesskatten är fortsatt starka i år men dämpas nästa år

Intäkterna från mervärdesskatten (momsen) väntas uppgå till 552 miljarder kronor i år, vilket är en ökning med 39 miljarder kronor från 2021 års nivå. Detta innebär en liten avmattning jämfört med förra året då ökningstakten var historiskt hög. Trots att ökningstakten för hushållens konsumtion är högre i år än föregående år, som en följd av en kraftig prisökning, väntas dess bidrag till momsintäkterna minska. Detta beror på att höga importpriser gör att det beskattade mervärdet minskar. Även om ökningen av bostadsinvesteringar och näringslivets förbrukning faller tillbaka något jämfört med förra året, ligger ökningstakten för dessa skattebaser runt respektive medelvärde över en konjunkturcykel. Momsintäkterna från kommunsektorn utvecklas starkare i år än 2021, medan intäkterna från staten är fortsatt goda även om ökningstakten faller tillbaka något. Utvecklingstakten av momsintäkterna är tätt sammankopplad med den generella utvecklingen i ekonomin, vilken i det stora hela är fortsatt god i år. Således väntas även momsintäkterna öka mycket 2022.

Nästa år växlar utvecklingen av momsintäkterna ned i takt med avmattningen av ekonomin i stort. Samtliga skattebaser väntas utvecklas sämre 2023 än 2022 och bostadsinvesteringarna väntas vara oförändrade eller till och med minska något nivåmässigt. Mot slutet av prognosperioden väntas momsintäkterna återigen öka något snabbare när inflationen stabiliseras och BNP-tillväxten är något högre än potentiell tillväxt.

Diagram 8 Årlig förändring av intäkterna från mervärdesskatt

Källa: ESV

Sänkningar av energiskatten på bensin och diesel minskar statens intäkter i år

Intäkterna från energi- och koldioxidskatten väntas bli 69 miljarder kronor i år, vilket är en minskning med 7 miljarder kronor jämfört med intäkterna förra året. Årets intäktsminskning förklaras framför allt av skattesänkningar på drivmedel. Eftersom skattesänkningarna till största del är av temporär karaktär är dessa skattesänkningar även huvudförklaringen till varför intäktsutvecklingen på området uppvisar tvära kast mellan åren 2021-2023. Då punktskatterna på detta område tas ut i kronor per förbrukad kilowattimme och per förbrukad liter och skattesatsen skrivs fram med KPI från året innan genererar inte årets höga el- och drivmedelspriser ökade skatteinkomster 2022.

Nästa år ökar skatteintäkterna på energi och koldioxid kraftigt då de temporära skattesänkningarna upphör. Därutöver ökar intäkterna från punktskatterna på energi och diesel ytterligare på grund av att den höga inflationen 2022 höjer skattesatsen markant nästa år. Effekten av årets inflation väntas göra att intäkterna från energi- och koldioxidskatterna ökar med omkring 1,6 miljarder kronor 2023. Totalt väntas energi- och koldioxidskatterna öka med 8,5 miljarder kronor under nästa år och totalt inbringa 77 miljarder kronor.

Den ordinarie BNP-indexeringen av energiskatten på drivmedel återkommer 2024, efter att ha varit pausad sedan halvårsskiftet 2019. Tillsammans med en bättre ekonomisk tillväxt än under 2023 gör denna intäktsförstärkning att intäkterna från energi- och koldioxidskatterna väntas öka med omkring 3 miljarder kronor 2024.

Tabell 6 Årliga intäkter från skatt på energi och koldioxid

Miljarder kronor	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totalt	73,0	75,7	68,8	77,3	80,1	82,0
Energiskatt, el	27,2	27,2	26,8	28,8	30,2	30,8
Energiskatt, exkl. el	25,5	26,6	19,9	24,7	26,1	27,5
Koldioxidskatt	20,4	21,9	22,1	23,7	23,8	23,7
Svavelskatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Källa: ESV

Rekordhöga utdelningar från statliga bolag i år

Statens inkomster från aktieutdelningar ökar kraftigt i år och uppgår till över 45 miljarder kronor. Det är den högsta nivån någonsin och beror främst på att Vattenfall AB gjorde ett rekordresultat 2021, delvis beroende på tillfälliga effekter. Även LKAB gjorde ett mycket starkt resultat, vilket mer än fördubblar bolagets utdelning jämfört med 2021. Eftersom delar av Vattenfalls resultat berodde på tillfälliga effekter sjunker utdelningarna nästa år, men ligger trots det kvar på en historiskt sett hög nivå. Åren därefter beräknas utdelningarna sjunka tillbaka något, vilket främst beror på att Vattenfalls utdelning förväntas återgå till en mer normal nivå.

EU-medel för återhämtning tillfaller Sverige

Sverige väntas få cirka 33 miljarder kronor i bidrag från EU:s återhämtningsplan för att stödja den ekonomiska och sociala återhämtningen efter pandemin (Recovery and Resilience Facility, RRF). Samtliga åtgärder i den svenska återhämtningsplanen finns i de budgetpropositioner och ändringsbudgetar som presenterats under 2020 och 2021, varav ungefär hälften avser åtgärder inom grön omställning. Beslutsprocessen för godkännande av den svenska återhämtningsplanen i EU avslutades den 3 maj i år. EU har godkänt planen och kommer betala ut ersättning efter måluppfyllnad av åtgärderna i återhämtningsplanen. Det är fortfarande osäkert när utbetalningarna från EU kommer, men vi räknar med att det sker enligt överenskommen utbetalningsplan från EU. Drygt hälften av medlen betalas ut i år och nästa år, medan resterande medel betalas ut mellan 2024 och 2026.

Utgifter på statens budget

Både de takbegränsade utgiftsområdena⁵ och de totala utgifterna på statens budget ökar i år trots att flertalet av de pandemirelaterade åtgärderna upphör. Det beror främst på stora åtgärder i budgeten för 2022. Nästa år minskar utgifterna då det ännu inte finns en budget för 2023 och alla tillfälliga krisåtgärder har upphört.

Utgifterna ökar i år men minskar nästa år

De takbegränsade utgiftsområdena ökar med 20 miljarder kronor i år (2 procent). Det är flera utgiftsområden som ökar till följd av åtgärder i budgeten för 2022, vilken syftar på den beslutade budgeten för 2022 och ändringsbudgetar. Beslut i tidigare budgetar påverkar också. Utgifterna ökar bland annat för Försvar och samhällets beredskap, Ekonomisk trygghet vid ålderdom och Energi. Ökningarna motverkas dock av stora minskningar av utgifterna för Näringsliv samt Hälso- och sjukvård och social omsorg eftersom de flesta pandemirelaterade åtgärderna har upphört.

Nästa år minskar de takbegränsade utgiftsområdena med 48 miljarder kronor (4 procent). Då har alla de tillfälliga krisåtgärderna som införts med anledning av pandemin och höga energipriser som en följd av kriget i Ukraina upphört. Utgifterna minskar främst för Hälso- och sjukvård och social omsorg, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och Energi. Inom vissa områden ökar i stället utgifterna till följd av nya och tidigare föreslagna åtgärder. Det gäller bland annat utgifter för Rättsväsendet och Försvaret.

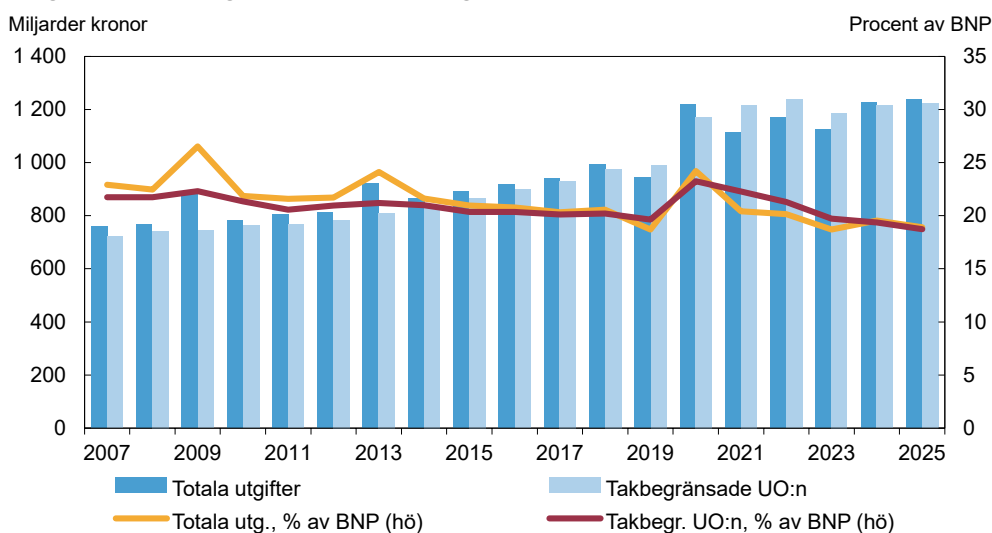
De totala utgifterna, där nettoutlåningen och utgifterna för statsskuldräntorna ingår, ökar i år med 56 miljarder kronor (5 procent). Statsskuldräntorna ökar mycket i år i

⁵ Alla utgiftsområden utom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

förhållande till förra årets låga nivåer, men även nettoutlåningen bidrar till ökningen. Nästa år minskar de totala utgifterna med 42 miljarder kronor (4 procent), vilket är en något mindre minskning än för de takbegränsade utgiftsområdena till följd av att nettoutlåningen ökar även då.

Utgiftskvoten för de takbegränsade utgiftsområdena – de takbegränsade utgiftsområdena som andel av BNP – ligger fortfarande högre än innan pandemin, men kvoten sjunker både i år och nästa år till 21 respektive 20 procent. Dessutom fortsätter kvoten sjunka efter 2023 eftersom det inte ingår någon ytterligare finanspolitik i beräkningarna utöver den som regeringen aviserat eller föreslagit i propositioner.⁶ Det innebär att en automatisk budgetförstärkning sker. Utgiftskvoten för de totala utgifterna uppgår till 20 procent i år, vilket fortfarande är högre än innan pandemin och samma nivå som förra året. Kvoten sjönk dock kraftigt förra året då bland annat återbetalningen av lån som tagits för Riksbankens räkning påbörjades. Riksbankslånen fortsätter att minska kvoten både i år och nästa år. Från och med 2024 beräknas utgiftskvoten för de totala utgifterna vara högre än för de takbegränsade utgiftsområdena då nettoutlåningen åter väntas bli positiv.

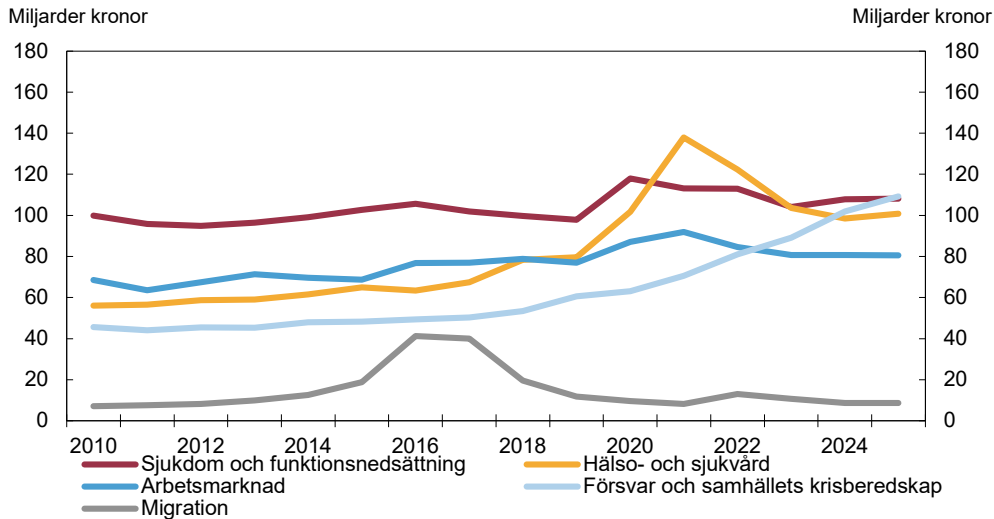
Diagram 9 Utgifter på statens budget

Källa: ESV

Några av de områden inom vilka det sker störst förändringar över tid är Hälso- och sjukvård, Sjukdom och funktionsnedsättning, Arbetsmarknad, Försvar och samhällets krisberedskap samt Migration. Längre fram redovisar vi dessa mer detaljerat.

⁶ För mer information om ESV:s beräkningsmetod se metodrutin i början av rapporten.

Diagram 10 Utveckling av vissa utgiftsområden

Källa: ESV

Riksdagen beslutade i december om åtgärder på utgiftssidan för 61 miljarder kronor i budgeten för 2022. Sedan dess har det tillkommit ytterligare 55 miljarder kronor i ändringsbudgetar⁷. Utgiftsökningarna berör framför allt områdena Energi, Hälsovård, sjukvård och social omsorg samt Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Av tillskotten på 55 miljarder kronor bedömer ESV att 48 miljarder kommer att gå åt. Det är framför allt utgifterna för evenemangsstöd, omställningsstöd och ersättning för sjuklönekostnader utöver det normala där ESV bedömer att utgifterna kommer att bli lägre än tillskotten.

Kommande år ökar utgifterna till följd av ändringar på budgeten med mellan 14 och 18 miljarder kronor inom områdena Försvar och samhällets krisberedskap samt Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

⁷ Extra ändringsbudget 1, extra ändringsbudget 3, vårändringsbudget för 2022, extra ändringsbudget 5, extra ändringsbudget 7, extra ändringsbudget 9 samt riksdagens ändringsbudgetar. Exkl. ändringar på budgeten som avser regelstyrda transfereringsanslag.

Tabell 7 Utgiftsökningar 2022-2025 till följd av ändringar på budgeten⁸

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
5 Internationell samverkan	1	0	0	0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	3	5	9	9
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	7	0	0	0
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	7	0	0	0
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	4	9	9	9
17 Kultur, medier trossamfund och fritid	2	0	0	0
20 Allmän miljö- och naturvård	4	0	0	0
21 Energi	9	0	0	0
22 Kommunikationer	4	0	0	0
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2	0	0	0
24 Näringsliv	2	0	0	0
Övriga utgiftsområden	2	0	0	0
Totala utgifter	48	14	18	18

Anm.: ESV:s bedömning.

Källa: ESV, regeringen och riksdagen.

Snabbare upprustning av försvaret

Utgifterna för försvar och samhällets krisberedskap ökar i år med 11 miljarder kronor (15 procent). Nästa år ökar utgifterna med 8 miljarder kronor och 2024 med ytterligare 13 miljarder kronor. Utgiftsökningen har pågått under en längre tid och beror framför allt på ökade anslag för att stärka försvarets operativa förmåga. Mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och det förvärrade säkerhetspolitiska läge som detta innebär för Sveriges närområde har riksdagens partier träffat en överenskommelse som syftar till att stärka det militära och civila försvaret ytterligare och i en snabbare takt än vad som tidigare ansetts vara nödvändigt. Regeringen har också gett försvarsmyndigheterna i uppdrag att redovisa hur snabbt det är praktiskt möjligt att anslagen till det militära försvaret når två procent av BNP. Försvarsmakten har lämnat en preliminär bedömning om att anslagsnivån kan motsvara två procent av BNP till budgetåret 2028.

De utökade försvarsutgifterna innebär bland annat att anslaget Förbandsverksamhet och beredskap ökar med 4 miljarder kronor i år och med 3 miljarder kronor nästa år. Under anslaget finns utgifter för utbildnings- och övningsverksamhet som ökar i takt med att verksamheten växer. Utgifterna under anslaget avser även bland annat åtgärder för att upprätthålla försvarsmaterielens förmåga eller prestanda samt åtgärder för att bibehålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager.

Anslagsutgifterna för Anskaffning av materiel och anläggningar ökar i år med 5 miljarder kronor och med lika mycket nästa år. Anslaget används bland annat till att finansiera utveckling och anskaffning av materiel och anläggningar, finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning som syftar till att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Utgiftsökningarna i år avser förutom investeringar i försvarsmateriel även satsningar för att öka Försvarsmaktens uthållighet genom att bland annat införskaffa ytterligare sjukvårdsmateriel, livsmedel och

⁸ Extra ändringsbudget 1, extra ändringsbudget 3, vårandringsbudget för 2022, extra ändringsbudget 5, extra ändringsbudget 7, extra ändringsbudget 9 samt riksdagens ändringsbudgetar. Exkl. ändringar på budgeten som avser regelstyrda transfereringsanslag.

drivmedel. Kommande år ökar anslaget framför allt med anledning av beslutade ändringar i investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel.

Under våren 2022 sattes som mål att försvarsutgifterna inom ett antal år ska motsvara 2 procent av BNP.⁹ Men om målet om 2 procent av BNP ska uppnås kan det komma att behövas ytterligare medel till försvaret. Med anledning av Nato-ansökan har regeringen nyligen gett ESV i uppdrag att utveckla en metod för att klassificera och beräkna försvarsutgifter.¹⁰ Uppdraget innebär dels att utreda vilken verksamhet som kan klassificeras som försvarsutgifter enligt den definition som används av Nato, dels utveckla en metod för att beräkna offentliga utgifter och uteblivna inkomster som kan klassificeras som försvarsutgifter enligt Natos definition. ESV ska senast den 18 oktober 2022 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Finansdepartementet.

Tillfällig ökning av asylsökande enligt massflyktdirektivet

Efter att utgifterna för Migration minskat under fem år ökar utgifterna i år med 5 miljarder kronor. Ökningen är dock tillfällig och utgifterna minskar igen både 2023 och 2024. Utgiftsökningen i år beror på den tillfälliga ökningen av personer från Ukraina som söker uppehållstillstånd enligt massflyktdirektivet. Massflyktdirektivet innebär att ukrainska medborgare som lämnat landet efter Rysslands invasion av Ukraina kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige. Personer som fått uppehållstillstånd enligt massflyktdirektivet har bland annat rätt till bostad, skola och arbete, sjukvård samt visst ekonomiskt bistånd. Eftersom antalet som sökt uppehållstillstånd minskat de senaste veckorna utgår ESV ifrån Migrationsverkets lägre scenario som innebär att 50 000 personer från Ukraina kommer söka uppehållstillstånd i Sverige i år enligt massflyktdirektivet.

Förra året sökte endast 11 000 personer asyl i Sverige. I år räknar ESV med att antalet asylsökande kommer att öka till 18 000 personer förutom de som söker uppehållstillstånd enligt massflyktdirektivet.

Till viss del finansieras utgifterna för migration av biståndsmedel. I år beräknas utgifterna för internationellt bistånd bli drygt 5 miljarder kronor lägre än de skulle ha varit utan avräkning för flyktingkostnader.

Tabell 8 Migration – kostnader samt antal asylsökande

Miljarder kronor om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
UO 8 Migration	8,2	13,0	10,7	8,7	8,6
<i>varav Ersättning och bostadskostnader</i>	<i>2,6</i>	<i>6,4</i>	<i>4,7</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>
Avräkningar asytkostnader UO 7 Bistånd ¹	1,0	5,3	3,2	0,9	1,0
Asylsökande, tusental	11	18	22	19	19
Upphållstillstånd enligt massflyktdirektivet, tusental	-	50	-	-	-

¹Framräknat med hjälp av procentsatser i bilaga 5 i Migrationsverkets aprilprognos 2022.

Källa: Migrationsverket och ESV

Utgifterna för hälso- och sjukvård minskar när pandemiåtgärderna upphör

Efter flera år med utgiftsökningar inom Hälso- och sjukvård minskar utgifterna i år med 16 miljarder kronor (11 procent). Minskningen beror främst på att tillfälliga

⁹ Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap har främst fått ökade medel i Vårändringsbudgeten 2022 samt Extra ändringsbudget 5 2022. Utgiftsområdet har även fått lite medel i ändringsbudgetar av Riksdagen.

¹⁰ Se Regeringsbeslut FI2022/01857, 2022-06-07.

utgifter till följd av pandemin blir lägre i år. Det gäller bland annat utgifterna för vaccinering, testning och stöd till regionerna för bland annat uppskjuten vård. Nästa år minskar utgifterna ytterligare när de allra flesta tillfälliga utgifter upphört.

Några utgifter inom området ökar i år och nästa år på grund av beslut i tidigare budgetar, bland annat stödet till regionerna för att utöka antalet vårdplatser. Även utgifterna inom äldreomsorgen ökar på grund av åtgärder för att bland annat minska andelen timanställd personal och utöka sjuksköterskebemanningen inom äldreomsorgen. Utgifterna för läkemedelsförmånerna ökar i år till följd av det avtal för 2022 som tecknats mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner. Avtalet reglerar formerna för statens bidrag till regionerna avseende kostnaderna för läkemedelsförmånerna för året 2022.

Fortsatt höga utgifter inom sjukförsäkringsområdet även om de minskar

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning minskar svagt i år. Nästa år, då alla tillfälliga stödåtgärder har upphört, minskar utgifterna ytterligare med 9 miljarder kronor.

Utgifterna för Ersättning för höga sjuklönekostnader minskar kraftigt i år. Utgifterna blir dock fortsatt betydligt högre än normalt även i år eftersom den tillfälliga utbyggnaden av stödet på grund av pandemin fortsatte att gälla till och med mars i år. Sjuklönekostnaderna har dessutom varit betydligt högre i januari och februari i år jämfört med tidigare år. Nästa år upphör det tillfälliga stödet helt, vilket minskar utgifterna med hela 10 miljarder kronor. Därmed når stödet nivån före pandemin, på omkring 1 miljard kronor. Det gör också att de totala utgifterna inom sjukförsäkringsområdet minskar.

Utgifterna för sjukpenningen fortsätter att öka i år från förra årets redan höga nivå, trots att pandemins påverkan på utgifterna är mindre i år. Den kraftiga utgiftsökningen beror i stället på en ökad övrig sjukfrånvaro då antalet sjukfall med psykiatriska diagnoser antas fortsätta öka efter en tydlig ökning i slutet av förra året. Utgifterna ökar även kraftigt till följd av att riksdagen i budgeten för 2022 beslutade om en högre ersättningsnivå. Beslutet innebär att taket på den sjukpenninggrundande inkomsten i år höjs från 8 till 10 prisbasbelopp. Dessutom blir sjukfallen längre till följd av regeländringar vid bedömning av arbetsförmåga.

Utgifterna för aktivitets- och sjukersättningen har minskat under en längre period eftersom utflödet av antalet personer från sjukersättningen till ålderspension har varit större än inflödet. Men i år bryts trenden och utgifterna ökar fram till 2024 till följd av att regeringen föreslagit regeländringar på området som väntas leda till ökade utgifter. Från september i år föreslås nya regler införas för personer i åldrarna 60-64 år som innebär att deras arbetsförmåga endast prövas mot arbeten i yrken som de har erfarenhet av, vilket väntas medföra att fler i den gruppen kommer ha rätt till sjukersättning. Därutöver höjdes garantiersättningen och bostadstillägget i år och från 2023 höjs åldersgränsen för att få sjukersättning från 64 till 65 år.

Minskad arbetslöshet och färre personer i program sänker utgifterna inom arbetsmarknadsområdet i år

I år minskar utgifterna inom Arbetsmarknad och arbetsliv med 7 miljarder kronor (8 procent) efter att de ökade kraftigt 2020 och 2021 med anledning av såväl tillfälliga stödåtgärder som ökad arbetslöshet under pandemin. Arbetslösheten ökade under 2020 och första halvan av 2021 för att därefter minska. Många personer trädde samtidigt in i jobb- och utvecklingsgarantin och förberedande insatser och antalet

deltagare i program blev betydligt fler 2021 än 2020. I år fortsätter arbetslösheten att gå ner och antalet personer i program minskar. Extratjänster avvecklas och väntas endast till viss del ersättas av nystartsjobb.

Utgifterna för arbetslöshetsersättningen fortsätter att minska nästa år trots att den öppna arbetslösheten väntas öka något. Det beror på att medelersättningen blir lägre då de tillfälliga regeländringarna upphör nästa år. Samtidigt väntas andelen arbetslösa som får arbetslöshetsersättning också minska. Åren därefter ligger utgifterna för arbetslöshetsersättningen relativt konstant eftersom det är små förändringar både när det gäller öppet antal arbetslösa, medelersättningen och andelen som får arbetslöshetsersättning. För aktivitetsstödet och kostnader för arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar anslagna medel 2023 vilket gör att antalet deltagare blir färre och utgifterna lägre. I budgeten för 2022 avsattes medel för att införa ett nytt omställnings- och kompetensstöd under andra halvåret 2022, där även kompensation kommer att ges till arbetsgivare som finansierar omställnings- och kompetensstöd. Utgifterna för omställnings- och kompetensstödet väntas därför öka 2023 och ytterligare 2024 då stödet väntas utnyttjas i allt högre grad. Sammantaget väntas utgifterna inom arbetsmarknadsområdet gå ner något nästa år för att därefter ligga på ungefär samma nivå 2024 och 2025.

Övriga utgiftsområden där det sker större förändringar

Utgifterna för Rättsväsendet ökar med 5 miljarder kronor i år och med 4 miljarder kronor nästa år. Utgiftsökningen beror framför allt på anslagsökningar i budgeten för 2022 för att bidra till en stärkt rättskedja. Utgifterna ökar främst för Polismyndigheten och Kriminalvården.

Utgifterna för Internationellt bistånd är oförändrade i år och ökar med 7 miljarder kronor nästa år. Utgiftsminskningen i år beror på ökade avräkningar för flyktingkostnader jämfört med förra året. Utgifterna beräknas bli 5 miljarder kronor lägre än de skulle ha varit utan avräkningen för flyktingkostnader (se tabell 8).

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid ålderdom ökar med 9 miljarder kronor i år och med 6 miljarder kronor nästa år. Utgiftsökningen för i år beror främst på två faktorer. Den ena avser inkomstpensionstillägget som infördes i september 2021 och som i år betalas ut för hela året. Den andra avser förslaget i vårandringsbudgeten om att införa ett garantitillägg i bostadstillägget som ska gälla från och med augusti 2022. Utgiftsökningen för nästa år beror huvudsakligen på att utgiften för garantitillägget är beräknad för hela året.

Utgifterna för Kultur, medier, trossamfund och fritid minskar med 3 miljarder kronor i år och med ytterligare 4 miljarder kronor nästa år. Utgiftsminskningen beror på att de tillfälliga stöden till kultur och idrott i samband med coronapandemin upphör.

Utgifterna för Allmän miljö- och naturvård ökar med 4 miljarder kronor i år. Det beror främst på att anslaget för klimatbonus har tillförts medel i vårandringsbudgeten. Nästa år minskar utgifterna eftersom anslagsökningen är tillfällig.

Utgifterna för Energi ökar med 9 miljarder kronor i år för att därefter minska med 10 miljarder kronor nästa år. Utgiftsökningen beror främst på en tillfällig elpriskompensation med anledning av de höga elpriserna. Nästa år minskar utgifterna då stödet är tillfälligt.

Utgifterna för Kommunikationer ökar med 8 miljarder kronor i år, vilket främst beror på den tillfälliga kompensationen för höga drivmedelskostnader.

Utgifterna för Areella näringar, landsbygd och livsmedel ökar med nästan 3 miljarder kronor i år, framförallt till följd av stöd till lantbrukare och trädgårdsnäringen som drabbats av höjda priser på insatsvaror 2022. Nästa år minskar utgifterna igen när det tillfälliga stödet upphör.

Utgifterna inom Näringsliv minskar med 16 miljarder kronor i år vilket beror på att de tillfälliga stödåtgärder som infördes med anledning av pandemin fasas ut. Den största delen av utgiftsminskningen beror på lägre utgifter för stöd vid korttidsarbete respektive för omställningsstöd till företag vars nettoomsättning minskade som konsekvens av pandemin. Nästa år har stödåtgärderna upphört helt vilket gör att utgifterna minskar med ytterligare 6 miljarder kronor och därmed är tillbaka på en mer normal nivå.

Utgifterna för Allmänna bidrag till kommuner ökar med 4 miljarder kronor i år. Nästa år minskar de med 7 miljarder kronor. Ökningen i år är en kombination av en långsiktig förstärkning till kommunerna och kompensation för sänkt skatt för personer över 65 år. Ökningen motverkas av att den tillfälliga höjningen av det generella statsbidraget till följd av pandemin är lägre i år än förra året. Minskningen nästa år beror på att den tillfälliga höjningen av det generella statsbidraget helt försvinner samt att åldersgränsen för uttaget av pension höjs. Det innebär att uttaget av pension och därmed kompensationen för sänkt skatt för pensionärer blir mindre.

Utgifterna vid sidan om utgiftstaket

Utgifterna för statsskuldräntor är för närvarande mycket låga i ett historiskt perspektiv. Det beror främst på att det låga ränteläget sedan finanskrisen successivt fått allt större genomslag i obligationsstocken, vilket sänker ränteutgifterna. Det är en följd av att gamla lån förfaller och ersätts av nya med betydligt lägre kupongräntor. Dessutom emitterar Riksgälden en stor volym obligationer till så kallad överkurs. Äldre obligationer som introducerades när räntenivån var högre har en kupongränta som överstiger nuvarande marknadsräntor. Som kompensation för detta betalar köparna ett högre pris (överkurs). De stora överkurserna medförde att förra årets anslagsbelastning till och med blev negativ.

I år ökar räntebetalningarna då stigande marknadsräntor medför att överkurserna blir lägre, samtidigt som Riksgälden betalar ut inflationskompensation i samband med att en realobligation förfaller. Nästa år finns inga realobligationsförfall, vilket innebär att räntebetalningarna sjunker igen. De ligger sedan kvar på en låg nivå under resten av prognosperioden, trots att marknadsräntorna väntas stiga. Det beror dels på att det tar tid innan de högre räntorna slår igenom i räntebetalningarna, dels på att stigande inflationsförväntningar innebär att överkurserna i samband med emissioner av realobligationer kommer att öka framöver. Dessutom medför en sjunkande statsskuld att räntebetalningarna hålls nere.

Riksgäldens nettoutlåning utgörs av alla förändringar av lån och kontobehållningar i Statens internbank och kan därför variera kraftigt mellan åren. De valutalån som Riksgälden tagit upp för Riksbankens räkning är en av de poster som påverkat nettoutlåningen mest. I början av förra året beslutade dock Riksbanken att de skulle påbörja en övergång till en helt egenfinansierad valuta-reserv. Det innebär att de själva kommer att köpa upp utländsk valuta på valutamarknaden. Riksbanken beräknas därför återbetala lånen i den takt som de förfaller vilket minskar nettoutlåningen med omkring 60 miljarder kronor per år 2021-2023.

Förra året minskade dessutom nettoutlåningen av att den sammanlagda behållningen på myndigheternas räntekonton ökade med 22 miljarder kronor. Detta är en post där ESV vanligtvis bara gör prognos på räntan av behållningen. Även ökade

kapacitetsavgifter, som delvis finansierar Svenska Kraftnäts verksamhet, ledde till en ökad behållning i Riksgälden för Svenska Kraftnät med 17 miljarder kronor förra året, vilket minskade nettoutlåningen. Kapacitetsavgifterna bedöms bli ännu högre i år för att därefter börja minska. Avgifterna uppstår vid prisskillnader mellan elområden och prisskillnaderna uppkommer bland annat när överföringskapaciteten mellan områdena inte räcker till för att överföra den el som marknaden efterfrågar. Höga elpriser i Europa har också ökat priserna i södra Sverige, vilket ökat prisskillnaderna i landet.

Från 2024 och framåt beräknas nettoutlåningen bli positiv igen då Riksbanken återbetalat alla de lån som Riksgälden tagit upp till valutareserven.

Finansiellt sparande och budgetsaldo

Underskottet i den offentliga sektorns finansiella sparande minskar något jämfört med förra året. De omfattande utgiftsökningarna och betydande skattesänkningarna i budgeten för 2022 bidrar till att sparandet fortsätter att visa underskott. Det är endast staten som visar underskott i år medan kommunsektorn och ålderspensionssystemet visar överskott. Från och med nästa år bedöms enbart kommunsektorn ha ett negativt sparande medan offentliga sektorn som helhet bedöms få ett överskott som växer för varje år.

Ingen förstärkning av sparandet i offentlig sektor 2022

Sparandet i den offentliga sektorn förstärks endast marginellt trots att inkomsterna växer förhållandevis mycket i år till följd av en ganska gynnsam makroekonomisk utveckling. I år bedöms sparandet uppgå till -15 miljarder kronor. Sparandet förstärks både i staten och i ålderspensionssystemet i år, medan sparandet i kommunsektorn tydligt försvagas.

Från och med nästa år väntas en tydligare förstärkning av sparandet i den offentliga sektorn och underskottet vänds då till ett överskott. Sparandet fortsätter sedan stärkas varje år fram till och med 2025. Det är framför allt staten som bidrar till att sparandet förstärks 2023-2025, även om ålderspensionssystemet också bidrar till förstärkningen. Kommunsektorns sparande försvagas ytterligare nästa år och det blir underskott åren 2023-2025. Förstärkningen av sparandet i staten från och med nästa år förklaras till stor del av att ESV inte räknar med några ytterligare åtgärder utöver de som är beslutade eller aviserade. Det innebär bland annat att flera anslag är nominellt oförändrade, se metodruta i början av rapporten.

Tabell 9 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor om inget annat anges

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totala inkomster	2 433	2 631	2 792	2 868	2 980	3 094
<i>procent av BNP</i>	48,3	48,2	48,1	47,6	47,5	47,4
Totala utgifter	2 569	2 649	2 807	2 839	2 926	3 001
<i>procent av BNP</i>	51,0	48,5	48,3	47,1	46,6	45,9
Finansiellt sparande i offentlig sektor	-136	-18	-15	29	54	93
<i>procent av BNP</i>	-2,7	-0,3	-0,3	0,5	0,9	1,4
Sparande per delsektor						
Staten	-137	-55	-38	33	52	91
Kommunsektorn	11	30	9	-21	-21	-24
Ålderspensionssystemet	-9	7	15	18	24	27

Källa: SCB och ESV

Överskott i staten från och med 2023

Förra årets markanta förbättring av statens finansiella sparande följs upp av ytterligare en förstärkning i år. Men det dröjer till nästa år innan underskottet har vänts till ett överskott. I år väntas också en stark ökning av inkomsterna, även om ökningstakten är klart mindre än förra årets rekordstora ökning. Eftersom utgifterna samtidigt fortsätter att öka, från en redan hög nivå, kvarstår dock ett underskott i statens sparande 2022. Nästa år minskar utgifterna i och med att de tillfälliga stöden under pandemin upphör vilket gör att underskottet vänds till ett överskott från och med 2023. Åren därefter förstärks sparandet successivt då inkomsterna ökar i takt med BNP samtidigt som utgifterna ökar svagt, se metodrutan i början av rapporten.

Tabell 10 Inkomster och utgifter i staten

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totala inkomster	1 256	1 386	1 476	1 493	1 548	1 606
<i>förändring i inkomster</i>	-35	130	89	18	55	58
Skatter och sociala avgifter	1 081	1 187	1 216	1 250	1 285	1 319
Kapitalinkomster	34	30	57	37	36	36
Övriga inkomster	141	170	202	206	228	251
Totala utgifter	1 394	1 441	1 514	1 461	1 496	1 515
<i>förändring i utgifter</i>	172	47	72	-53	35	20
Transfereringar och subventioner	912	924	963	906	924	932
Konsumtion	338	366	385	391	403	412
Investeringar	126	133	141	143	147	151
Övriga utgifter	18	19	25	21	22	21
Finansiellt sparande	-137	-55	-38	33	52	91

Källa: SCB och ESV.

Stora skillnader mellan budgetsaldot och det finansiella sparandet

Till skillnad från det finansiella sparandet visar budgetsaldot ett överskott i år. Differensen mellan de båda måtten är hela 160 miljarder kronor. Även nästa år är differensen stor då den uppgår till 77 miljarder kronor.

Tabell 11 Statens budget i sammandrag samt bro mellan finansiellt sparande och budgetsaldo

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande	-135	-53	-38	33	52	91
Avgränsningar	-37	93	102	82	7	0
Periodiseringar	-51	36	57	-6	-6	13
Övrigt	3	2	1	1	1	1
Budgetsaldo	-221	78	122	110	54	105
Totala inkomster	999	1 191	1 291	1 237	1 280	1 340
Skatteintäkter	1 079	1 204	1 252	1 290	1 342	1 395
Periodiseringar	-42	31	55	-8	-9	12
Skatteinkomster	1 037	1 235	1 307	1 282	1 333	1 407
Övriga inkomster	-39	-44	-16	-45	-54	-67
Totala utgifter	1 219	1 113	1 169	1 127	1 225	1 236
Utgiftsområden exklusive räntor	1 171	1 216	1 236	1 188	1 215	1 223
Statsskuldräntor	20	-1	16	8	7	7
Kassamässig korrigerig	7	-4	3	0	0	0
Riksgäldens nettoutlåning	21	-97	-85	-70	3	6

Källa: SCB och ESV

Skillnaderna mellan statens finansiella sparande och saldot på statens budget beror på olika avgränsningar i saldobegreppen, men även på olika sätt att periodisera inkomster och utgifter. De stora skillnaderna i år och nästa år förklaras framför allt av amorteringen av Riksbankens lån som gör att Riksgäldens nettoutlåning minskar med runt 60 miljarder kronor båda åren. Det förbättrar budgetsaldot, men påverkar inte det finansiella sparandet. Stora skatteperiodiseringar bidrar också till att budgetsaldot är högre än sparandet i år. De stora skatteperiodiseringarna i år beror till stor del på uppbörsförskjutningar. De inkomster som redovisas löpande under 2022 är större än den periodiserade intäkten avseende 2022, det vill säga att den kassamässiga skatteinkomsten är större än skatteintäkten.

Fördjupning Påverkan på saldot och sparandet av investeringar i försvarsmateriel

Vid beställning av militära investeringar i materiel påverkas statens budgetsaldo direkt när betalningen sker. Medan i nationalräkenskaperna påverkar investeringar i militärt materiel statens finansiella sparande först vid fysisk leverans. Betalning innan leverans av militärt materiel utgör en fordran på leverantören i nationalräkenskaperna. På så vis uppstår en skillnad mellan hur dessa investeringar påverkar statens budget och statens finansiella sparande. Ofta tar det flera år mellan förskotts betalning och leverans vid denna typ av investeringar. Mellan 2014 och första kvartalet 2022 har det upparbetats ett förskott i staten på cirka 42 miljarder kronor, vilket i huvudsak avser utvecklande och produktion av JAS 39 Gripen E och ubåt A26. Det är ett ovanligt stort upparbetat förskott och det är oklart när leverans kommer att ske. Under den period JAS-planen och ubåtarna levereras kommer statens investeringar höjas och därmed även BNP samtidigt som det finansiella sparandet påverkas negativt. Samtidigt finns beslut om nya omfattande inköp i år och kommande år som alltså påverkar saldot direkt men sparandet först i samband med leverans. Det är svårt att förutse när i tiden leveranserna kommer att ske, och därmed är det även osäkert hur stor nettoeffekten blir på sparandet under prognosperioden.

Eftersom det är svårt att förutse när leveranserna av de materiel det anslagits medel för kommer att ske har vi i prognosen gjort ett förenklat antagande om att stocken av materiel som inte levererats i stort sett är oförändrad under prognosperioden. Det innebär alltså att vi antar att det sker leveranser till ett lika stort belopp som det betalats ut nya förskott, varje enskilt år. Detta innebär i sin tur att de belopp som belastar sparandet motsvarar de totalt anslagna medlen för varje enskilt år under prognosåren. Över tid ger det sannolikt en rimlig prognos för det finansiella sparandet och bidrar till en rättvisande beskrivning av den finanspolitiska inriktningen. Men risken är betydande att sparandet enskilda år antingen överskattas eller underskattas kraftigt.

Återigen underskott i kommunsektorn från och med 2023

För tredje året i rad bedöms det finansiella sparandet i kommunsektorn bli positivt i år. Det höga sparandet förklaras i hög grad av att kommuner och regioner inte antas kunna öka sin bemanning i den omfattning som staten skjutit till medel för. Från och med 2023 väntas överskottet återigen vändas till underskott.

De tillfälliga statsbidragen som kompenserar för kostnader som uppstått till följd av pandemin blir lägre i år. Eftersom en betydande del av de tillfälliga statsbidragen har sparats innebär de minskade statsbidragen sannolikt att sparandet i kommunsektorn försvagas när de tillfälliga statsbidragen minskar. Samtidigt väntas utgifterna för verksamheter som inte är relaterade till pandemin återgå till en mer normal omfattning vilket ytterligare försvagar sparandet i kommunsektorn i år. Även resultatet i kommunsektorn väntas försvagas, men det ligger kvar på en nivå med en betryggande marginal till balanskravet. Nästa år försvagas sparandet ytterligare när de tillfälliga statsbidragen upphör samtidigt som skatteintäkterna ökar långsammare än i år.

I frånvaro av nya beslut om höjningar av de permanenta statsbidragen kommer konsumtionsutrymmet efter 2022 fordra att man, med hänsyn till förväntade pris- och löneökningar, minskar bemanningen i kommunsektorn. Dessutom bidrar högre pensionskostnader, både genom högre pensionsavsättningar¹¹ och högre finansieringskostnader¹² till ett minskat bemanningsutrymme i kommuner och regioner. ESV:s prognos utgår från de beslut om kommunal utdebitering och statsbidrag som finns och den kommunala konsumtionen anpassas därefter så att sektorn som helhet klarar balanskravet.

¹¹ De kommunala parterna har slutit ett nytt pensionsavtal som bland annat innebär höjda pensionspremier i kommuner och regioner. Det nya avtalet träder i kraft 1 januari 2023.

¹² Den högre finansieringskostnaden beror främst på att prisbasbeloppet väntas bli väsentligt högre.

Tabell 12 Inkomster och utgifter i kommunsektorn

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 224	1 301	1 344	1 365	1 406	1 443
<i>Förändring inkomster</i>	77	77	43	21	40	37
Skatter och avgifter	785	825	861	896	932	966
Statsbidrag ¹	260	289	278	253	249	243
Övriga inkomster	179	187	204	216	224	233
Utgifter	1 213	1 271	1 335	1 387	1 427	1 467
<i>Förändring utgifter</i>	20	58	64	51	41	40
Konsumtion	990	1 046	1 095	1 137	1 171	1 204
Investeringar	125	126	131	134	137	139
Övriga utgifter	98	99	110	115	119	124
Finansiellt sparande	11	30	9	-21	-21	-24
Resultat	55	69	43	11	10	6

¹Statsbidrag enligt NR exklusive moms och inklusive kapitaltransfereringar

Källa: SCB och ESV

Överskott i ålderspensionssystemet under hela prognosperioden

I år förstärks sparandet i ålderspensionssystemet trots att utgifterna ökar betydligt mer än förra året. Den snabba ökningen av utgifterna beror främst på att inkomstindex ökar mycket i år jämfört med förra året vilket bidrar till en snabbare ökningstakt av pensionsutbetalningarna i år. Inkomstindex för innevarande år styrs av utvecklingen av inkomsterna under förra året. Då inkomsterna steg snabbt under 2021 till följd av återhämtningen i ekonomin medför detta att inkomstindex ökar mycket i år. Kommande år ökar pensionsutbetalningarna i takt med att antalet pensionärer blir fler samtidigt som genomsnittlig pension stiger.

Avgiftsinkomsterna som är starkt drivna av lönesumman i ekonomin stiger i stadig takt de kommande åren. De väntas dock vara lägre än pensionsutbetalningarna under hela prognosperioden, vilket ger ett negativt avgiftsnetto. Avgiftsunderskottet minskar successivt de kommande åren då inkomsterna ökar snabbare än utgifterna. Kapitalinkomsterna gör dock att det blir ett positivt sparande under hela prognosperioden.

Tabell 13 Inkomster och utgifter i ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Avgiftsinkomster	295	311	328	341	354	368
Pensionsutbetalningar	326	332	345	354	365	378
Avgiftsnetto	-31	-20	-17	-13	-10	-9
Kapitalinkomster, netto	27	32	37	37	39	42
Förvaltningsutgifter	-5	-5	-5	-5	-6	-6
Finansiellt sparande	-9	7	15	18	24	27

Källa: SCB och ESV

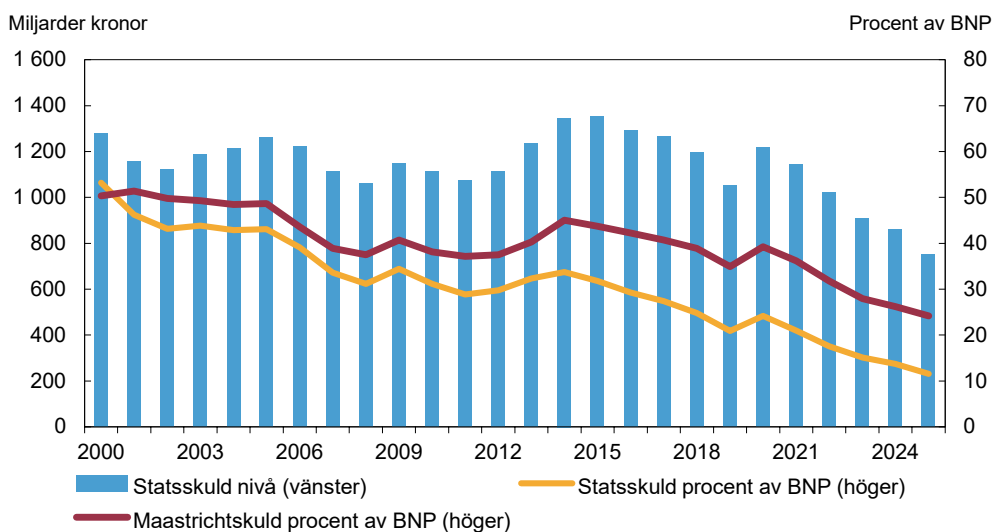
Den offentliga skulden

Maastrichtskulden sjunker med 4 procentenheter i år till strax under 32 procent av BNP. Minskningen beror i hög grad på en positiv engångseffekt i form av återbetalningar av Riksbankslån. Nästa år fortsätter skulden att sjunka då BNP växer samtidigt som krisåtgärder upphör och Riksbanken amorterar de sista valutalånen. Skulden blir då lägre än det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Även den konsoliderade statsskulden minskar och blir 18 procent av BNP i år. Den fortsätter sedan att sjunka under hela prognosperioden. I ett internationellt perspektiv är Sveriges offentliga skuld låg.

Maastrichtskulden fortsätter att sjunka

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) sjönk snabbt förra året till följd av återhämtningen i ekonomin. En stark BNP-tillväxt och överskott i statsbudgeten, bland annat till följd av en amortering av Riksbankens valutalån, innebar att skuldkvoten minskade med tre procentenheter. Även i år sjunker skuldkvoten snabbt, trots att BNP-tillväxten inte blir lika hög som förra året. Det beror främst på att flera av krisåtgärderna minskar eller upphör, samtidigt som Riksbanken fortsätter att amortera sina valutalån. Skuldkvoten och skulden fortsätter sedan att sjunka under hela prognosperioden, om än i långsammare takt. Från och med nästa år ligger skulden under det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Sveriges skuldkvot är betydligt lägre än genomsnittet bland EU-länderna.¹³

Diagram 11 Statsskuld och Maastrichtskuld

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

Även statsskulden sjunker snabbt

Den konsoliderade statsskulden beräknas sjunka med 124 miljarder kronor till 18 procent av BNP i år. Minskningen förklaras i huvudsak av samma faktorer som minskningen av Maastrichtskulden.

¹³ Den genomsnittliga skuldkvoten inom EU27 var 88,1 procent i slutet av 2021. Källa: Eurostat

Tabell 14 Statsskuldens förändring och nivå

Miljarder kronor om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Statsskuldens förändring	-73	-124	-110	-50	-106
<i>varav</i>					
Budgetsaldot (omvänt tecken)	-78	-122	-110	-54	-105
Orealiserade valutakursdifferenser	11	-1	-6	0	0
Riksgäldens förvaltningstillgångar	-23	-10	0	0	0
Övriga skulddispositioner. m.m.	17	8	5	4	-1
Konsoliderad statsskuld vid årets utgång	1 145	1 020	910	860	754
<i>procent av BNP</i>	<i>21,0</i>	<i>17,6</i>	<i>15,1</i>	<i>13,7</i>	<i>11,5</i>

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

Statens skuldkvot sjunker varje år under prognosperioden då BNP växer och statsbudgeten visar överskott. Minskningstakten blir lägre i slutet av prognosperioden, till stor del beroende på att engångseffekter inte bidrar lika mycket till nedgången i skulden som under 2022 och 2023.

Tabell 15 Dekomponering av statsskuldskvotens förändring

Procentenheter

	2021	2022	2023	2024	2025
Skuldkvotens förändring	-3,2	-3,4	-2,5	-1,4	-2,2
<i>Bidrag från:</i>					
BNP-tillväxten	-1,9	-1,3	-0,6	-0,6	-0,5
Budgetsaldot	-1,4	-2,1	-1,8	-0,9	-1,6
<i>varav engångseffekter:</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,7</i>	<i>-1,0</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,2</i>
Skulddispositioner m.m.	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

Engångseffekter har stor påverkan på skuldutvecklingen

Statens budget, liksom statsskulden, påverkas i varierande grad av engångseffekter enskilda år, det vill säga transaktioner av extraordinär karaktär, vilka försvårar analysen över tid. Genom att exkludera engångseffekterna får man ett bättre mått på saldots och skuldens underliggande utveckling. Det finns dock inget regelverk som definierar vad en engångseffekt är, utan det som presenteras är ESV:s bedömning av vilka poster som kan räknas som jämförelsestörande.

Förra året försvagade nettot av engångseffekterna budgetsaldot med 3 miljarder kronor. Det beror främst på att flertalet av de tillfälliga stöd och stimulanser som införts för att mildra de ekonomiska effekterna av pandemin förlängdes till att gälla även under 2021.

I år och nästa år stärker däremot engångseffekterna budgetsaldot kraftigt. Riksbanken beslutade förra året att ersätta den del av valutareserven som lånats upp via Riksgälden med egen finansiering. Det innebär att Riksbanken kommer att amortera valutalån på över 180 miljarder kronor under 2021-2023, vilket stärker budgetsaldot och sänker skulden.

Kapitalplaceringar på skattekontot har medfört stora engångseffekter de senaste åren. Huvuddelen av kapitalplaceringarna byggdes upp under perioden 2015-2018, då många företag och privatpersoner satte in mer pengar än nödvändigt på sina skattekonton eftersom inlåningsräntan var förhållandevis förmånlig. Det medförde positiva engångseffekter för budgetsaldot och statsskulden dessa år. Under 2019 och

2020 var placeringarna i det närmaste oförändrade. Eftersom marknadsräntorna sjönk tillbaka i samband med pandemin bedöms det placerade kapitalet ha ökat med ytterligare 20 miljarder kronor förra året, trots att marknadsräntorna på de flesta löptider var noll eller svagt positiva.

Marknadsräntorna har stigit snabbt den senaste tiden till följd av hög inflation och stigande inflationsförväntningar. ESV:s prognos är att marknadsräntorna kommer att fortsätta stiga under prognosperioden. Det innebär att kapitalplaceringar till noll procents ränta kommer att bli allt mindre attraktivt. ESV bedömer därför att det placerade kapitalet kommer att minska med 35 miljarder kronor under 2023 och ungefär lika mycket under 2024. Räntan på skattekontot baseras på räntan för sexmånaders statsskuldsväxlar. Det innebär att räntan på skattekontot kommer att höjas när den genomsnittliga räntan på växlar överstiger 1,0 procent. Därför bedömer vi att ett mindre belopp kommer att kvarstå i slutet av prognosperioden. Bedömningen av kapitalplaceringarna är dock mycket osäker. Dels är det svårt att avgöra vilken nivå på marknadsräntorna som kommer att krävas för att kapitalplaceringarna ska börja minska., och dels är det osäkert hur snabbt minskningen kommer att ske.

De budgetpolitiska målen

Omfattande åtgärder i budgeten för 2022 gör att de takbegränsade utgifterna överskrider nivån på utgiftstaket nästa år. De omfattande åtgärderna på utgiftssidan samt ytterligare skattesänkningar gör att det strukturella sparandet ligger under målnivån för överskottsmålet, för tredje året i följd. En avvikelse från målnivån har varit motiverad i den ekonomiska kris som pandemin har orsakat. Men eftersom konjunkturen i stort sett väntas vara i balans 2022 kan en avvikelse från målet däremot inte sägas ligga i linje med det finanspolitiska ramverket i år. Samtidigt är Maastrichtskulden lägre än målnivån för skuldankaret 2022 och de offentliga finanserna är i grunden starka. Nästa år bedöms det strukturella sparandet bli marginellt högre än överskottsmålet,

Strukturellt sparande under målnivån

Det strukturella sparandet beräknas visa ett underskott på 0,5 procent av potentiell BNP i år. Underskottet är 0,2 procentenheter mindre än förra året. Det strukturella sparandet bedöms ligga något under det faktiska i år. I år lyfts det faktiska sparandet av konjunkturen då BNP-gapet bedöms vara svagt positivt. Nästa år bedöms BNP-gapet i stället vara svagt negativt och konjunkturen tynger således det faktiska sparandet något. Det strukturella sparandet bedöms med aktuell beslutad politik nå målnivån 2023.

Tabell 16 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för överskottsmålet

Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

	2020	2021	2022	2023
Finansiellt sparande	-2,7	-0,3	-0,3	0,5
Bakåtblickande åttaårssnitt, finansiellt sparande	-0,2	-0,1	0,1	0,1
Strukturellt sparande ¹	-1,2	-0,7	-0,5	0,6
BNP-gap	-3,4	-0,3	0,3	-0,3

¹Procent av potentiell BNP

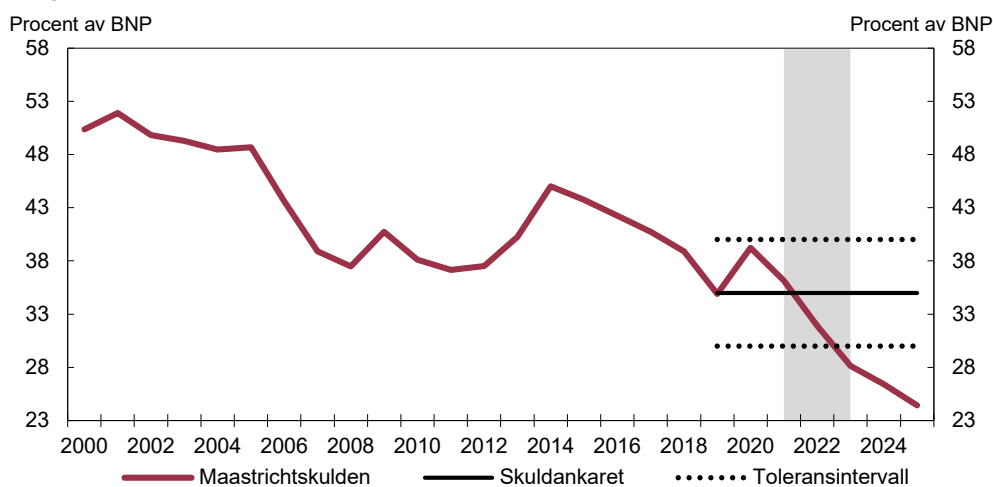
Källa: ESV

En förändring av det strukturella sparandet brukar användas som ett mått på om finanspolitiken är expansiv eller åtstramande. I och med att det strukturella sparandet

stärks något mellan 2022 och 2021 kan finanspolitiken sägas vara milt åtstramande i år. Inriktningen på politiken varierar dock mellan åren. Under 2021 har finanspolitiken främst bestått av åtgärder för att mildra effekterna av pandemin och kompensera kommunsektorn för tillfälligt höjda kostnader. Det har varit motiverade åtgärder under pandemin och har varit förenligt med ramverket som tillåter avvikelser från målnivån vid en djup kris i ekonomin. De pandemirelaterade åtgärderna upphör till stor del i år och i den beslutade budgeten och ändringsbudgetar för 2022 är åtgärderna mer inriktade mot att stärka efterfrågan i ekonomin. Det är inte förenligt med ramverket med ett strukturellt sparande som avviker från målnivån i ett normalt konjunkturläge. Även regeringen räknade med en avvikelse från målnivån i 2022 års ekonomiska vårproposition. Regeringen menar att avvikelsen är motiverad med hänsyn till spridningen av covid-19 och av stabiliseringspolitiska skäl. Enligt ESV:s bedömning kommer det strukturella sparandet med beslutad och aviserad politik att nå upp till målnivån 2023. Men utrymmet för ytterligare ofinansierade åtgärder är tämligen begränsat. Under våren har Riksbankens ändrat inriktning på penningpolitiken, vilket regeringen bör ta hänsyn till i utformningen av finanspolitiken så att finanspolitiken inte motverkar penningpolitiken.

Maastrichtskulden sjunker i år under nivån för skuldankaret. Skuldankaret är dock inte ett operativt mål för budgetprocessen, utan snarare ett riktmärke för skulden på medellång sikt. Skulden bedöms ligga på 31,9 procent av BNP i slutet av 2022, vilket är lägre än innan pandemin och den är låg i ett internationellt perspektiv. I år såväl som förra året höll sig skulden inom skuldankarets toleransintervall, men nästa år bedöms skulden sjunka till 28,1 procent av BNP och hamnar då strax under toleransintervallet.

Diagram 12 Maastrichtskulden och skuldankaret

Anm: De skuggade åren avser de år som skulden för närvarande utvärderas mot skuldankaret.

Källa: SCB och ESV

Utgiftstaket klaras inte 2023

Enligt ESV:s beräkningar är marginalen till utgiftstaket god i år. Efter förslag i budgetpropositionen för 2021 beslutade riksdagen att höja utgiftstaket för åren 2021 och 2022 med 252 miljarder kronor respektive 132 miljarder kronor. Syftet var att ge utrymme för expansiv finanspolitik, dels för att minska spridningen av coronaviruset, dels för att mildra de ekonomiska konsekvenser som pandemin förde med sig. Trots omfattande åtgärder i budgeten för 2022 överskrids därför inte utgiftstaket i år och marginalen till utgiftstaket (budgeteringsmarginalen) uppgår till 49 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2021 bedömdes utgiftstaket kunna återgå till en långsiktigt

hållbar nivå 2023 enligt den syn på utgiftstakets nivå som regeringen haft innan krisen. Nivån på taket är därmed lägre 2023 jämfört med 2022. De tillfälliga krisåtgärderna med anledning av pandemin fasas ut helt i år, ekonomin bedöms ha återhämtat sig och BNP ligger nu i stort sett i linje med dess potentiella nivå och bedöms göra det även nästa år. De takbegränsade utgifterna är dock fortsatt höga 2023 och överskrider enligt våra beräkningar utgiftstaket med 7 miljarder kronor. Marginalen till utgiftstaket 2023 bör enligt ESV:s rekommendation i nuläget uppgå till 23 miljarder kronor för att ta höjd för oförutsedda utgifter. Regeringen kan därmed behöva vidta besparingsåtgärder om utgifterna inte ska överskrida taket nästa år.

Tabell 17 Uppföljning av de takbegränsade utgifterna

Miljarder kronor om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Utgiftstak	1 695	1 634	1 539	1 595	1 720
<i>i procent av BNP</i>	31,1	28,1	25,5	25,4	26,3
Takbegränsade utgifter	1 551	1 585	1 546	1 583	1 604
<i>i procent av BNP</i>	28,4	27,3	25,6	25,2	24,6
Marginal till utgiftstaket	144	49	-7	12	116
<i>i procent av utgiftstak</i>	8,5	3,0	-0,4	0,7	6,7
Säkerhetsmarginal		16	23	32	43
<i>i procent av utgiftstak</i>		1,0	1,5	2,0	2,5
Kvarvarande marginal		33	-30	-20	73
<i>i procent av BNP</i>		0,6	-0,5	-0,3	1,1

Anm. Utgiftstaken för 2022-2024 är beslutade. Utgiftstaket för 2025 är regeringens förslag enligt vårpropositionen för 2022. Säkerhetsmarginalen är ESV:s rekommendation för hur stor marginal som behövs för att klara oväntade utgiftsökningar.

Källa: ESV

Kommunsektorn klarar balanskravet med god marginal även i år

Kommunsektorn som helhet klarade balanskravet 2021 med mycket god marginal. Det beror på att såväl skatteintäkterna som statsbidragen utvecklades gynnsamt, samtidigt som utgifterna totalt sett ökade förhållandevis måttligt.

Kommunsektorn antas klara balanskravet med bred marginal även i år. Nästa år minskar dock marginalen betydligt och resultatet bedöms då bli mer i nivå med åren före pandemin. Från och med 2023 bedöms det vara nödvändigt att åtminstone regionerna minskar verksamhetsvolymen för att klara balanskravet vid oförändrad kommunal utdebitering och inga ytterligare höjningar av statsbidragen (se metodrutan i början av rapporten).

Tabell 18 Resultat i kommunsektorn

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Resultat	55	69	43	11	10	6
<i>Andel av skatter och bidrag, procent</i>	4,9	5,8	3,5	0,9	0,8	0,5

Källa: ESV

Revideringar sedan marsprognosen

Högre inflation och en snabbare höjning av räntorna har sänkt prognosen för BNP-tillväxten i år och nästa år. Sysselsättningen och lönesumman har däremot höjts något i år. Det är en av förklaringarna till att skatteintäkterna har reviderats upp i år. De takbegränsade utgifterna på statens budget har höjts till följd av de ändringsbudgetar som presenterats. Sparandet i den offentliga sektorn har reviderats upp samtliga år. I år är det framför allt i kommunsektorn som sparandet har reviderats upp.

Makroekonomisk utveckling

BNP-tillväxten har sänkts för såväl 2022 som 2023, främst till följd av att en högre inflation och snabbare höjning av räntorna dämpar tillväxten. I motsats till prognosen för BNP har prognosen för antalet sysselsatta höjts något i år men sänkts nästa år. Även lönesumman har höjts.

Tabell 19 Makroekonomiska nyckeltal, revideringar sedan marsprognosen

Skillnad i årlig procentuell förändring i procentenheter

	2022	2023	2024	2025
BNP, fasta priser	-0,8	-0,5	0,3	0,6
Sysselsatta	0,5	-0,2	0,1	-0,1
Arbetslöshet, nivå	0,0	0,4	0,3	0,2
Antal arbetade timmar	-0,4	-0,1	0,2	0,0
Löner enligt KL	0,2	0,4	0,1	0,0
Lönesumma	0,9	0,3	0,4	0,0
KPIF	1,6	1,4	-0,2	0,0
KPI	2,1	2,6	0,1	-0,5
Styrränta, vid årets slut	1,00	1,00	0,75	0,50
10-årig statsobligation	0,9	1,2	0,9	0,5
SEK/Euro	-0,3	-0,1	0,1	0,1
SEK/USD	-0,1	0,2	0,2	0,1

Källa: SCB och ESV

BNP-tillväxten har sänkts med 0,8 procentenheter för 2022 och 0,5 procentenheter för 2023. Högre inflation, högre räntor och att hushållen är mer pessimistiska än väntat bidrar till att vi räknar med en svagare ökning av hushållens konsumtion. Investeringarna väntas också öka långsammare, framför allt är det maskininvesteringarna och bygginvesteringar i offentlig sektor som har sänkts i år på grund av svagare utfall än väntat första kvartalet. Nästa år väntas brist på cement bidra till en än svagare utveckling av bygginvesteringarna. Även exporten har sänkts både i år och nästa år. Eftersom BNP-tillväxten har reviderats upp för både 2020 och 2021 är BNP-nivån, i volymtermer, högre 2022 än i föregående prognos även om tillväxten har sänkts. Potentiell BNP-nivå har höjts något vilket leder till att tillväxten är lite högre 2024 och 2025 än i föregående prognos. Som en följd av att priserna har höjts har BNP-nivån i löpande priser, det vill säga inklusive prisökningar, höjts alla år.

Antalet sysselsatta har höjts i år men sänkts nästa år. Upprevideringen i år beror på ett högt utfall för första kvartalet och fortsatt starka indikatorer.

Timplöneökningen har reviderats upp 2022-2024 eftersom både löneglidningen och löneökningarna i de centrala avtalen väntas bli större än vi räknade med i mars, framför allt på grund av en högre inflation. Lönesumman är uppreviderad till följd av utfall och för att lönerna ökar mer än tidigare beräknat.

Inflationen har reviderats upp kraftigt 2022 och 2023. Det beror främst på att priserna på livsmedel och övriga varor och tjänster stigit mer än väntat, men även på att energipriserna har varit högre än vad vi räknade med i föregående prognos. Inflationen väntas även vara något mer ihållande än i föregående prognos. KPI har reviderats upp mer än KPIF eftersom även räntorna är kraftigt uppreviderade.

Den högre inflationen medför att Riksbanken väntas höja styrräntan i en mycket snabbare takt jämfört med föregående prognos, vilket också påverkar de långa marknadsräntorna. Kronan har stärkts i år mot framför allt euron, bl.a. till följd av att Riksbanken höjer styrräntan i snabbare takt än ECB.

Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomsterna i statens budget

Sedan marsprognosen har skatteintäkterna sänkts med knappt 3 miljarder kronor 2021 och höjts med 31 miljarder kronor i år. Även för senare år har intäkterna reviderats upp. Skatt på arbete har höjts 2022-2025, framför allt till följd av en höjning av lönesumman. Skatt på kapital revideras upp i år, men ner nästa år på grund av att hushållens kapitalvinster väntas bli lägre. Även skatt på konsumtion och insatsvaror har reviderats upp samtliga år till följd av framför allt högre deflator för hushållens konsumtion och högre bostadsinvesteringar.

Tabell 20 Inkomster i statens budget, revideringar sedan marsprognosen

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	-3,6	11,5	13,2	11,1	11,7
Skatt på kapital	1,8	2,2	-1,5	7,8	17,0
<i>varav skatt på kapital, hushåll</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-6,0</i>	<i>1,1</i>	<i>8,9</i>
<i>varav skatt på företagsvinster</i>	<i>1,8</i>	<i>-4,7</i>	<i>-10,2</i>	<i>-9,0</i>	<i>-4,6</i>
<i>varav avkastningsskatt</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>8,3</i>	<i>9,4</i>	<i>6,2</i>
Skatt på konsumtion och insatsvaror	-0,8	18,2	23,0	30,0	33,8
<i>varav mervärdesskatt</i>	<i>-0,1</i>	<i>14,7</i>	<i>20,5</i>	<i>24,2</i>	<i>28,1</i>
<i>varav energi- och koldioxidskatt</i>	<i>-0,7</i>	<i>-1,5</i>	<i>0,3</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>
<i>varav övriga skatter på energi och miljö</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
Restfördä och övriga skatter	-0,1	-0,3	0,3	0,4	0,4
Offentliga sektorns skatteintäkter	-2,6	30,9	33,8	47,9	61,4
<i>varav kommunskatter</i>	<i>-0,3</i>	<i>-7,1</i>	<i>-9,7</i>	<i>-11,8</i>	<i>-12,5</i>
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	<i>0,0</i>	<i>1,5</i>	<i>2,4</i>	<i>4,5</i>	<i>5,0</i>
Statens skatteintäkter	-2,9	22,3	21,8	31,6	43,9
Periodisering av skatter	2,9	18,5	-50,0	-6,7	37,5
Övriga inkomster staten	0,0	4,2	-12,4	-3,7	-8,3
Totala inkomster statens budget	0,0	45,0	-40,6	21,2	73,1

Intäkterna från skatt på arbete har reviderats ned för 2021 och reviderats upp för övriga år. Upprevideringarna beror framför allt på att lönesumman har reviderats upp för åren 2022-2025.

Hushållens kapitalskatter har reviderats ned 2023, främst till följd av lägre kapitalvinster, vilket i sin tur beror på att vi nu antar att bostadspriserna kommer att sjunka nästa år. För 2024 och 2025 har skatteintäkterna reviderats upp. Det beror på att hushållens ränteinkomster och schablonintäkter har reviderats upp mer än ränteutgifterna dessa år samtidigt som kapitalvinsterna har justerats upp något till följd av att BNP i löpande priser har reviderats upp.

Intäkterna från stämpelskatt har reviderats ned från och med 2023 jämfört med marsprognosen. Det beror på att vi nu antar att fastighetspriserna minskar nästa år.

I mars redovisades riskskatten, som från och med 2023 väntas uppgå till 7,6 miljarder kronor, tillsammans med skatten på företagsvinster. I den här prognosen redovisas riskskatten på en egen inkomsttitel, vilket innebär att prognosen på företagsvinster har sänkts. Skatten på företagsvinster exklusive riskskatt har däremot reviderats upp med 2 miljarder kronor både 2021 och 2022. Nästa år har skatteintäkterna reviderats ned med 3 miljarder kronor. Revideringen beror på den svagare konjunkturen.

Avkastningsskatten har reviderats upp med mellan 6 och 8 miljarder kronor 2023-2025. Revideringen beror i sin helhet på en högre statslåneränta.

De totala momsintäkterna för 2022 har reviderats upp med omkring 15 miljarder kronor sedan marsprognosen. Upprevideringen beror dels på att prisutvecklingen är starkare än vad ESV antog i marsprognosen, dels på att utfallet för hushållens konsumtion har reviderats upp för 2020 och 2021. Revideringen av hushållens konsumtion medförde även att hushållens konsumtion omfördelats mot varu- och tjänstegrupper med en högre genomsnittlig skattesats, vilket ytterligare förstärker effekten på momsintäkterna. Kommande år blir upprevideringen successivt större och 2025 uppgår den till 28 miljarder kronor. Upprevideringen för kommande år beror framförallt på det nivåskifte som följer av revideringen innevarande år.

Intäkterna från energiskatten har reviderats ned för 2021 då elanvändningen blev lägre än väntat – på grund av ett mildare klimat än 2020. I år har skatteintäkterna från energiskatten reviderats ned på grund av riktade skattesänkningar till jordbrukare. Nästa år är revideringarna av energiskatten väldigt liten eftersom de aviserade ytterligare skattesänkningarna till jordbrukare i stort motverkas av upprevideringen av KPI. Upprevideringen av energiskatten på omkring 2 miljarder kronor 2024 är en följd av upprevideringen av KPI 2023. Intäkterna från koldioxidskatten har reviderats ned något i år på grund av en korrigering av årsprognosen för övriga bränslen. Övriga år har intäkterna från koldioxidskatten korrigerats uppåt på grund av upprevideringen av KPI.

Skatt på vägtrafik har reviderats upp med 4 miljarder kronor 2022. Sedan marsprognosen har regeringen tydliggjort att drivmedelskompensationen till privatpersoner ska utformas som ett stöd vilket ska hanteras av Transportstyrelsen. ESV flyttar därför de medel som avser drivmedelskompensationen till privatpersoner från inkomstsidan (sänkning av fordonsskatten) till utgiftssidan (utgiftsområde 22).

Prognosen för övriga punktskatter har reviderats upp marginellt sedan föregående prognos.

Statens budget – utgifter och saldo

De totala utgifterna har i denna prognos reviderats upp samtliga år utom 2023. Nedrevideringen nästa år beror på att Riksgäldskontorets nettoutlåning har reviderats ned. Nettoutlåningen revideras även ned kraftigt i år. De takbegränsade utgiftsområdena har reviderats upp samtliga år. Upprevideringen i år beror framför allt på förslag i tillkommande ändringsbudgetar sedan vår marsprognos. Statens budgetsaldo har reviderats upp samtliga år utom 2023.

Tabell 21 Utgifter på statens budget, utgiftsområden som har reviderats mest sedan marsprognosen

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
UO6 Försvar och samhällets krisberedskap	3,3	6,5	11,3	11,1
UO7 Internationellt bistånd	-4,2	-0,2	2,5	3,2
UO10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	5,5	0,2	1,4	1,4
UO14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-1,6	-2,5	-4,4	-4,6
UO22 Kommunikationer	3,6	-0,2	-0,6	-0,2
UO23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2,1	-1,7	1,2	0,2
UO24 Näringsliv	2,5	0,7	0,4	0,0
UO26 Statsskuldräntor m.m.	2,4	1,3	-0,3	-0,4
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-16,0	-8,4	-1,3	-0,2
Utgiftsområden, exkl. räntor	13,9	3,8	18,0	19,0
Totala utgifter statens budget	0,3	-3,3	16,4	18,4
Totala inkomster statens budget	45,0	-40,6	21,2	73,1
Statens budgetsaldo	44,8	-37,4	4,8	54,7

Utgifterna för Försvar och samhällets beredskap höjs samtliga år i prognosperioden. Höjningen beror framför allt på anslagshöjningar som syftar till att stärka det militära och civila försvaret ytterligare och som beslutades om i en extra ändringsbudget i mars.

Utgifterna för internationellt bistånd har reviderats ned i år och nästa år till följd av avräkningar för flyktingmottagandet från Ukraina. För 2024-2025 är prognosen höjd till följd av en höjd BNI-nivå.

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning höjs kraftigt i år. Höjningen i år beror till största del på att utgifterna för den tillfälliga utbyggnaden av stödet Ersättning för höga sjuklönekostnader har blivit betydligt högre än vid den förra bedömningen. Ett högre prisbasbelopp höjer prognosen för de kommande åren.

Utgifterna för Arbetsmarknad och Arbetsliv har reviderats ned samtliga år. Det beror främst på att utgifterna för arbetslöshetsersättningen och nystartsjobb väntas bli lägre. Den öppna arbetslösheten blir lägre i år och 2024 samtidigt som andelen öppet arbetslösa som får ersättning har reviderats ned samtliga år. Lägre föreslagna medel för nystartsjobben gör att prognosen för nystartsjobben sänks, främst 2024 och 2025.

Utgifterna för Kommunikationer har reviderats upp för i år, vilket beror på ett nytt anslag för drivmedelskompensation till privatpersoner som äger en bil. I föregående prognos hade ESV placerat kompensationen på budgetens inkomstsida eftersom den slutliga utformningen av kompensationen ännu inte var klar. Prognosförändringen är därför endast en flytt mellan inkomster och utgifter, vilket innebär att varken budgetsaldot eller statens finansiella sparande påverkats jämfört med marsprognosen.

Utgifterna för Areella näringar, landsbygd och livsmedel har reviderats upp med 2 miljarder kronor i år, framför allt till följd av beslutade stöd till lantbrukare och trädgårdsnäringen som drabbats av höjda priser på insatsvaror 2022.

Utgifterna för Näringsliv har reviderats upp samtliga år. Upprevideringen i år beror främst på att utgifterna för Omställningsstöd nu väntas bli högre än vid förra bedömningen. Huvudsakligen är det utgifterna för stödperioder till och med september 2021 som reviderats upp.

Utgifterna för Statsskuldräntor har reviderats upp för i år och nästa år. Det beror främst på högre marknadsräntor. För 2024 och 2025 är prognosen i det närmaste oförändrad då högre marknadsräntor motverkas av större överkurser i samband med emissioner av realobligationer och en lägre statsskuld.

Posten Riksgäldskontorets nettoutlåning har reviderats ned samtliga år, men främst i år och nästa år. Den största anledningen är att behållningen bedöms bli högre på Svenska Kraftnäts konto i år och nästa år på grund av höga kapacitetsavgifter.

De offentliga finanserna

Sparandet i den offentliga sektorn har reviderats upp samtliga år. I år är det framför allt i kommunsektorn som sparandet har reviderats upp. Sparandet i staten har reviderats ned till följd av att utgifterna, genom aviseringar som gjorts sedan marsprognosen, har reviderats upp något mer än inkomsterna. Sparandet i ålderspensionssystemet har reviderats upp samtliga år.

Tabell 22 Offentliga sektorns finansiella sparande, revideringar sedan marsprognosen

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025
Offentliga sektorns inkomster	44	52	73	87
Offentliga sektorns utgifter	36	32	49	57
Offentliga sektorns finansiella sparande	8	20	24	30
Staten	-2	10	11	20
Kommunsektorn	8	9	9	6
Ålderspensionssystemet	2	1	4	4

Beslut, förslag eller aviseringar som inte har beaktats i prognosen

ESV:s prognoser ska fungera som beslutsunderlag. I prognosen inkluderas därför enbart av riksdagen fattade beslut samt förslag, aviseringar och beslut från regeringen. Förslagen och aviseringarna måste dock vara så konkreta att effekterna på de offentliga finanserna går att beräkna.

ESV har inte räknat med förslaget om ökning av anslaget *Kapitalinsatser i statligt ägda företag* i den extra ändringsbudgeten Åtgärder i samband med rekapitalisering av SAS AB. Förslaget innebär högre utgifter under UO24 med 1,5 miljarder kronor, men påverkar inte det finansiella sparandet eller budgetsaldot. Det beror på att tillskottet ska användas till att konvertera utestående lånefordringar till nya aktier i SAS och då kommer Riksgäldens nettoutlåning minska med motsvarande belopp. Förslaget förutsätter Europeiska kommissionens godkännande.

ESV har inte räknat med det förslag om ytterligare sänkta energiskatter på drivmedel som riksdagen aviserat. Förslaget som ska gälla temporärt under 2022 kräver ett undantag från EU:s energiskattedirektiv för att kunna genomföras, och har därför inte beaktats i denna prognos.

ESV har inte räknat med förslaget om höjd garantipension som regeringen föreslår i en extra ändringsbudget den 17 juni. Förslaget påverkar knappt prognosen för 2022 men för åren 2023-2025 skulle prognosen bli mellan 1 till 2 miljarder kronor högre jämfört med föreliggande prognos där förslaget om att införa ett garantitillägg ingår.

Beräkningarna till ESV:s juniprognos slutfördes den 9 juni 2022.

Tabellbilaga

Tabell 23 Sammanfattande nyckeltal

Procentuell utveckling, om annat ej anges.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP, fasta priser, proc. utv.	2,1	2,6	2,0	2,0	-2,2	5,1	2,4	1,0	1,9	1,9
BNP, fasta priser, kalenderkorrigerad, proc. utv.	1,8	2,8	2,1	2,0	-2,4	5,0	2,4	1,2	1,9	2,1
Hushållens konsumtion, proc. utv.	2,3	2,6	1,8	0,7	-3,2	6,2	3,0	2,0	2,9	2,7
Offentlig konsumtion, proc. utv.	3,7	0,1	0,8	0,3	-1,8	2,9	1,2	-0,2	0,1	-0,1
Investeringar, proc. utv.	4,0	5,5	1,4	-0,3	1,7	6,2	1,4	0,1	1,7	2,5
Lager, bidrag till BNP-förändringen	-0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,7	0,4	0,4	0,0	0,1	0,0
Export, proc. utv.	2,4	4,1	4,2	6,0	-5,5	7,9	4,6	2,5	3,2	2,9
Import, proc. utv.	4,5	4,7	3,8	2,1	-6,0	9,6	4,8	2,5	3,2	2,9
Real disponibel inkomst, proc. utv.	3,6	2,0	2,1	2,4	-0,4	3,2	0,7	1,1	2,9	2,1
Hushållens sparande, exklusive tjänste- och premiepensioner, andel av disponibel inkomst	6,0	5,4	5,6	7,2	9,7	7,1	5,0	4,1	4,2	3,6
Lönesumma, proc. utv.	4,9	5,0	4,8	3,8	0,8	5,9	5,5	4,5	4,3	3,7
Arbetade timmar, kalenderkorrigerade, proc. utv.	2,1	2,3	1,9	-0,2	-3,8	2,3	2,3	1,0	0,8	0,5
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	7,1	6,8	6,5	7,0	8,5	8,8	7,5	7,4	7,3	7,3
Finansiellt sparande i offentlig sektor, mdkr	46	66	40	30	-136	-18	-15	29	54	93
Finansiellt sparande i offentlig sektor, proc. av BNP	1,0	1,4	0,8	0,6	-2,7	-0,3	-0,3	0,5	0,9	1,4
Strukturellt sparande	0,1	0,2	-0,3	0,1	-1,2	-0,7	-0,5	0,6	1,0	1,4
Offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden), proc. av BNP	42,3	40,7	38,9	34,9	39,2	36,2	31,9	28,1	26,4	24,4
Skattekvot, proc. av BNP	44,1	44,1	43,8	42,8	42,4	42,5	41,7	41,6	41,6	41,5
Totala utgifter på statens budget, mdkr	917	940	992	944	1 219	1 113	1 169	1 127	1 225	1 236
Takbegränsade utgifter, mdkr	1 184	1 229	1 282	1 308	1 501	1 551	1 585	1 546	1 583	1 604
varav Ålderspensionssystemet, mdkr	285	299	307	318	329	335	348	358	368	381
Marginal till utgiftstaket, mdkr	31	45	55	43	242	144	49	-7	12	116
Budgetsaldo, mdkr	85	62	80	112	-221	78	122	110	54	105
Engångseffekter på statens budget, mdkr	52	10	1	65	-174	-3	40	62	-8	13
Underliggande budgetsaldo, mdkr	33	52	79	47	-46	81	82	47	62	92
Statsskuld, proc. av BNP	29,3	27,4	24,8	20,9	24,2	21,0	17,6	15,1	13,7	11,5

Källa: SCB och ESV.

Tabell 24 Inkomster på statens budget 2017-2025

Miljarder kronor

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skatt på arbete	1 194,1	1 243,0	1 265,6	1 250,5	1 323,5	1 377,2	1 440,9	1 498,2	1 554,0
<i>Direkta skatter</i>	635,3	657,1	660,8	668,7	686,3	704,1	729,6	755,4	783,4
Kommunal skatt	700,1	726,2	748,2	766,1	804,4	839,8	874,3	909,2	942,5
Statlig skatt	58,5	60,4	56,3	50,3	52,7	54,5	51,2	50,7	51,5
Jobbskatteavdrag	-109,1	-113,1	-126,8	-128,1	-133,7	-148,0	-157,5	-164,6	-169,5
Husavdrag	-13,8	-14,2	-15,3	-16,8	-19,1	-20,0	-20,6	-21,8	-22,9
Övrigt	-0,3	-2,2	-1,7	-2,8	-18,1	-22,4	-17,7	-18,0	-18,2
<i>Indirekta skatter</i>	558,7	585,9	604,8	581,8	637,2	673,1	711,3	742,8	770,6
Arbetsgivaravgifter	540,5	566,5	588,6	594,9	628,7	663,0	693,5	723,3	750,5
Egenavgifter	11,8	11,8	11,1	11,7	12,0	12,2	12,3	12,5	12,6
Särskild löneskatt	46,0	49,2	49,4	50,8	53,4	56,2	58,7	61,1	63,3
Nedsättningar	-3,2	-3,3	-3,7	-34,9	-14,3	-13,3	-6,1	-4,9	-4,8
Tjänstegruppliv m.m.	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Avgifter till premiepensionssystemet	-36,9	-38,8	-41,1	-41,3	-43,2	-45,5	-47,7	-49,8	-51,6
Skatt på kapital	263,1	261,4	282,2	271,8	341,8	337,3	328,2	337,1	351,4
Skatt på kapital, hushåll	80,4	69,3	69,6	66,0	108,9	95,9	76,3	72,9	75,2
Skatt på bolagsvinster	127,1	132,9	153,4	149,3	165,8	165,8	166,5	173,3	180,9
Avkastningsskatt	4,2	5,4	5,3	5,6	6,1	7,0	16,2	20,8	23,0
Fastighetsskatt	32,9	33,2	34,4	34,6	36,1	37,5	38,5	39,8	41,5
Stämpelskatt	12,1	12,1	12,3	12,7	15,5	16,0	15,2	15,7	16,1
Kupongskatt m.m.	6,4	8,5	7,2	3,6	9,4	8,7	8,0	7,0	7,0
Riskskatt för kreditinstitut						6,3	7,6	7,6	7,6
Skatt på konsumtion och insatsvaror	563,6	586,7	603,8	609,1	660,9	695,6	728,9	760,1	788,2
Mervärdesskatt	427,0	446,5	461,3	467,9	513,6	552,4	573,9	600,3	625,8
Skatt på tobak m.m.	11,9	12,4	11,9	11,9	11,9	12,0	13,2	13,7	13,8
Skatt på etylalkohol	4,3	4,5	4,5	5,2	5,6	5,4	5,4	5,5	5,6
Skatt på vin m.m.	6,0	6,1	6,1	6,6	6,6	6,3	6,6	7,1	7,2
Skatt på öl	4,1	4,3	4,3	4,5	4,5	4,4	4,7	5,0	5,0
Energiskatt	46,8	49,7	52,2	52,6	53,8	46,7	53,6	56,3	58,3
Koldioxidskatt	23,5	23,0	22,2	20,4	21,9	22,1	23,7	23,8	23,7
Övriga skatter på energi och miljö	6,8	7,4	7,8	6,1	5,4	6,9	7,2	7,2	7,3
Skatt på vägtrafik	19,9	19,8	20,7	21,6	22,5	23,1	23,7	24,0	24,2
Skatt på import	6,3	6,5	6,9	6,2	7,3	9,1	9,5	9,8	10,1
Övriga skatter	6,9	6,5	5,9	6,2	7,6	7,2	7,5	7,3	7,0
Restförda och övriga skatter	18,6	22,3	11,5	7,1	-5,0	12,7	12,2	14,7	16,2
Restförda skatter	-5,8	-4,7	-5,0	-10,0	-16,1	-11,1	-10,1	-8,1	-7,1
Övriga skatter	24,4	27,1	16,5	17,1	11,2	23,8	22,3	22,9	23,3
Totala skatteintäkter	2 039,3	2 113,5	2 162,9	2 138,4	2 321,3	2 422,8	2 510,2	2 610,2	2 709,9
EU-skatter	6,3	6,5	6,9	6,2	7,3	9,1	9,5	9,8	10,1
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 033,1	2 107,0	2 156,1	2 132,2	2 313,9	2 413,7	2 500,8	2 600,4	2 699,7
Kommunalskatt	717,0	744,3	766,8	785,4	825,2	861,3	896,4	932,4	966,4
Avgifter till ålderspensionssystemet	245,0	256,7	266,5	269,1	284,5	300,2	314,0	326,1	338,3
Statens skatteintäkter	1 071,0	1 106,0	1 122,7	1 077,7	1 204,3	1 252,2	1 290,4	1 341,9	1 395,0
Periodiseringar	-13,9	21,6	-14,4	-40,4	30,8	54,6	-8,5	-8,5	12,5
Uppbördsförskjutningar	-0,8	24,1	7,4	6,5	-8,5	40,3	27,2	19,6	13,8
Betalningsförskjutningar	-13,4	-0,5	-23,9	-17,1	39,8	12,3	-44,6	-42,1	-6,2

ESV:s juniiprognos

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
varav kommuner	-6,3	3,4	-3,4	-7,0	34,5	21,6	0,6	1,0	1,1
varav ÅP-systemet	1,0	1,4	-1,0	-1,1	8,3	-0,5	-2,2	1,1	1,0
varav privat sektor	-8,5	-4,9	-18,9	-8,7	-3,7	-10,0	-44,8	-45,8	-9,8
varav kyrkan	0,4	-0,4	-0,7	-0,4	0,5	1,1	1,8	1,6	1,5
varav EU	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Anstånd	0,4	-2,0	2,2	-29,7	-0,5	1,9	8,9	13,9	4,9
1000 Statens skatteinkomster	1 057,2	1 127,7	1 108,4	1 037,4	1 235,1	1 306,7	1 282,0	1 333,4	1 407,5
Övriga inkomster	-55,8	-55,5	-52,8	-38,8	-43,8	-15,5	-45,2	-53,6	-67,2
2000 Inkomster av statens verksamhet	27,4	32,8	35,3	46,1	43,3	68,5	47,4	43,3	41,7
3000 Inkomster av försåld egendom	0,0	1,8	0,0	0,8	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0
4000 Återbetalning av lån	0,8	0,7	0,8	0,7	1,1	0,6	0,6	0,6	0,7
5000 Kalkylmässiga inkomster	11,4	12,2	14,2	16,2	17,8	18,1	17,9	19,8	18,1
6000 Bidrag från EU m.m.	10,5	12,4	12,6	14,2	14,6	26,7	23,8	23,1	17,5
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-105,8	-115,4	-115,8	-116,9	-120,6	-130,1	-134,8	-140,4	-145,3
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekonto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totala inkomster	1 001,4	1 072,1	1 055,5	998,5	1 191,3	1 291,2	1 236,7	1 279,7	1 340,3
Totala utgifter	939,6	992,1	943,6	1 219,1	1 113,4	1 169,2	1 126,9	1 225,5	1 235,5
Budgetsaldo	61,8	80,0	111,9	-220,6	77,9	122,0	109,8	54,3	104,7

Anm.: Samtliga belopp redovisas i innevarande års budgetstruktur.

Källa: SKV och ESV

Tabell 25 Utgifter i statens budget 2017-2025

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1 Rikets styrelse	13,7	14,6	15,0	15,7	16,4	17,4	17,1	16,6	16,0
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	15,0	15,7	16,6	17,0	16,9	17,5	18,6	19,2	19,4
3 Skatt, tull och exekution	11,0	11,4	11,5	12,1	12,5	12,9	12,8	13,1	13,3
4 Rättsväsendet	44,1	45,9	49,4	53,0	57,2	62,1	66,4	71,1	72,4
5 Internationell samverkan	2,0	1,9	2,3	2,1	1,8	3,2	2,0	2,0	2,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	50,3	53,4	60,5	63,0	70,5	81,0	89,1	101,9	109,2
7 Internationellt bistånd	36,7	42,8	44,2	46,5	47,5	47,7	54,6	59,4	62,0
8 Migration	40,0	19,6	11,8	9,6	8,2	13,0	10,7	8,7	8,6
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	67,4	78,4	79,6	101,8	138,0	122,4	103,5	98,5	100,7
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	101,9	99,7	97,9	117,9	113,1	112,9	104,1	107,8	108,1
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34,7	34,8	34,5	36,7	38,0	46,7	52,4	51,8	51,8
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	88,7	95,2	97,3	99,9	101,1	102,3	104,4	106,7	109,5
13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	18,6	17,3	13,4	8,5	6,2	6,1	6,3	5,9	5,8
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	76,9	78,8	77,0	87,2	91,9	84,5	80,8	80,7	80,6
15 Studiestöd	19,7	21,1	22,8	25,1	26,6	26,7	26,7	28,1	28,9
16 Utbildning och universitetsforskning	71,1	76,0	78,5	83,0	91,4	93,4	91,1	92,4	90,3
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	14,5	16,0	15,8	20,4	22,7	20,1	16,3	16,2	16,3
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3,8	4,6	3,1	3,8	5,2	5,4	7,7	2,6	1,8
19 Regional utveckling	2,8	3,6	3,3	3,2	3,2	3,8	4,5	3,8	4,0
20 Allmän miljö- och naturvård	7,8	10,4	9,4	11,0	16,7	20,4	14,2	14,2	13,8
21 Energi	3,1	3,6	2,3	3,4	3,4	12,9	2,6	2,6	2,7
22 Kommunikationer	53,2	56,6	58,6	65,2	72,1	79,7	74,5	75,3	76,2
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	17,2	19,6	20,8	20,0	19,6	22,3	18,3	21,8	20,0
24 Näringsliv	6,4	7,5	7,3	60,4	30,4	14,6	8,3	7,9	6,9
25 Allmänna bidrag till kommuner	105,6	111,4	120,1	158,0	153,2	157,1	149,7	154,4	149,7
26 Statsskuld räntor m.m.	10,6	13,6	22,2	19,6	-1,3	15,5	8,4	6,8	6,7
27 Avgiften till Europeiska unionen	24,2	35,0	37,7	47,2	52,3	50,4	51,6	52,3	52,7
Summa utgiftsområden	940,7	988,5	1 012,9	1 191,1	1 214,7	1 252,0	1 196,5	1 221,9	1 229,6
Summa utgiftsområden exklusive räntor	930,2	974,9	990,7	1 171,5	1 216,0	1 236,4	1 188,1	1 215,1	1 222,9
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-2,9	2,0	-66,9	21,3	-97,0	-85,4	-70,0	3,2	5,6
Kassamässig korrigerings	1,8	1,6	-2,4	6,8	-4,3	2,7	0,4	0,4	0,4
Totala utgifter	939,6	992,1	943,6	1 219,1	1 113,4	1 169,2	1 126,9	1 225,5	1 235,5
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	299,1	307,4	317,6	329,4	334,6	348,2	357,7	368,0	381,1
Summa takbegränsade utgifter	1 229,3	1 282,3	1 308,3	1 500,8	1 550,6	1 584,6	1 545,9	1 583,1	1 604,0
Totala inkomster	1 001,4	1 072,1	1 055,5	998,5	1 191,3	1 291,2	1 236,7	1 279,7	1 340,3
Budgetsaldo	61,8	80,0	111,9	-220,6	77,9	122,0	109,8	54,3	104,7

Anm.: Utgiftsområdena redovisas enligt strukturen i beslutade budgeten.

Källa: ESV

Kontaktpersoner

Utgifter	Anna Daniels	08-690 44 16
	Karin Edlund	08-690 44 58
Inkomster	Dan Sölverud	08-690 44 64
	Björn Andersson	08-690 44 01
Makroekonomisk utveckling	Ann-Sofie Öberg	08-690 43 88
	Thomas Wilhelmsson	08-690 44 62
Offentliga finanser och budgetpolitiska mål	Dan Sölverud	08-690 44 64
	Ann-Sofie Öberg	08-690 43 88

Kontakt via e-post: fornamn.efternamn@esv.se, prognos@esv.se

Tillväxten i ekonomin förblir hög i år även om den dämpas jämfört med förra årets starka återhämtning efter pandemin. Hög inflation och stigande räntor bidrar till att dämpa tillväxten. Nästa år dämpas tillväxten ytterligare och bedöms då ligga lägre än den potentiella takten. Det blir fortsatt underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande i år. Men från och med nästa år bedöms det bli ett överskott. Det strukturella sparandet förstärks något jämfört med förra året och visar ett underskott på 0,5 procent av BNP vilket är lägre än målnivån. Samtidigt minskar Maastrichtskulden och hamnar lägre än den nedre gränsen för toleransintervallet för skuldankaret nästa år. De takbegränsade utgifterna är fortsatt höga nästa år och utgiftstaket riskerar då att överskridas utan åtgärder.

Ekonomistyrningsverkets prognos beaktar vårpropositionen för 2022 samt de ändringsbudgetar som presenterats under 2022. Dock har vi inte med de ändringar på garantipension som var med i den extra ändringsbudget som presenterades den 17 juni 2022. Däremot har vi i denna prognos beaktat det tidigare förslaget om garantitillägg, vilket har ungefär samma budgeteffekt.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.